

จังหวัดจันทบุรี

ที่ระลึก

งานฉาปนกิจศพ

คุณแม่จำปา สะอาด

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก

จันทบุรี
ณ ฉาปนสถานกองทัพอากาศ
วันพระศรีมหาธาตุวรมหาวิหาร
วันเสาร์ที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๓

มอใหม่ มอเดิม // มอเก่าตัวกลม ลอกลอก จันทบุรี

12/01/25

(คนใหม่ ๆ ใหม่ ๆ)

๑๐ ม.ค. ๒๕

เลขที่

จันทบุรี

เลขหมู่

๓
๑๕๑.๑๓๒๖

๑๓๖๒๖

เลขทะเบียน

๒๕๓๒๒๐๑๑๐๑๒(๕)

คุณแม่จำปา สะอาด

ชาติ : ๑๔ ก.ย. ๒๔๔๒

มรณะ : ๑๘ เม.ย. ๒๕๓๓

ประวัติสังเขป

ของ

คุณแม่จำปา สะอาด

- เกิด - เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๔๒
ที่หมู่บ้านอิม้งบน ตำบลซึ้ง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
- บิดา - ชื่อนายเอ่งหรือเฮง สระคีรี
- มารดา - ชื่อนางยาม สระคีรี
- พี่น้อง - รวมบิดามารดาชาย ๓ คน หญิง ๕ คน
เป็นบุตรสาวคนที่ ๓ ของบิดามารดา
- สามี - ชื่อนายก่วง สะอาด
ถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒
- บุตรธิดา - มี ๙ คน คือ
๑. นายจำลอง สะอาด
 ๒. นายจำรัส สะอาด
 ๓. นายจำรอน สะอาด (ถึงแก่กรรมแล้ว)
 ๔. นายจำรงค์ สะอาด
 ๕. นายจำเรือง สะอาด
 ๖. นายชัยศักดิ์ อุเทนพงศ์ (สะอาด)
 ๗. นายชัยศิลป์ อุเทนพงศ์ (สะอาด)
 ๘. นางพุดตาน เทียบัญญิติ
 ๙. นางชูศรี ขันธวิสูตร
- ถึงแก่กรรม - เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๓๓ เวลา ๑๑.๕๕ น. ด้วยโรคชรา
ที่บ้านถนนรามอินทรา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
- นับอายุได้ - ๙๐ ปี ๗ เดือน ๔ วัน

เจริญคุณบิดามารดา

อิติปิโส ภะคะวา มือข้าพเจ้าสิบนิ้ว ยกขึ้นสู่หว่างคิ้ว อันนามโสภณ ข้าพเจ้า
ขอระลึกถึงคุณพระบิดา ๒๑ คุณพระมารดา ๑๒ คุณแม่โพสพ ๓๙ คุณพระ-
พุทธเจ้า ๕๖ คุณพระธรรมเจ้า ๓๘ คุณพระสงฆ์ ๑๔ คุณพระอาจารย์ริยะสีห์
คุณพระกัมมัญฐาน ๘ คุณนางพระคงคา ๑๒ คุณนางพระธรณี ๒๑ คุณไฟ ๖
คุณลม ๗ คุณอากาศ ๔ คุณอักษร ๕ คุณอักขระ ๓๓ ตัว คุณอัสสหัสवाद
คุณปัสสหัสवाद คุณนิตสหัสवाद คุณแก้ว ๓ ประการ คุณศีล ๕ คุณศีล ๘
คุณศีล ๒๒๗ คุณพระปัญญา คุณพระโสดา คุณพระสักกิทาศา คุณมรรค ๔
คุณผล ๔ คุณพระนิพพาน ๑ จึงถว้นเคารพเกล้า คุณศีลबारมี คุณทานबारมี
คุณพระคาถาบาลีและเลขยันต์ คุณตะกรุดและพิศมรกันทั้งภายนอกและภายใน
คุณพระฤาษีนารายณ์ คุณพระฤาษีดาไฟ คุณพระฤาษีบรรลัษยโกศ คุณพระ-
ฤาษีหนุมาร คุณพระฤาษี ๑๐๘ องค์ อันทรงศีล ข้าพเจ้าจะขออาราธนา มา
อยู่ในเกล้าในเกษราแห่งข้าพเจ้า จะทำการสิ่งใด ๆ ขอให้ประสิทธิเม สิทธิสิทธัง
สิทธิธัมมัง สิทธิสังฆัง สิทธิโมหนะมามิหัง ประสิทธิเม ฯ จบ

คัดลอกมาจากหนังสือพระอาการวัดตาสูตรและยอดพระกัณฑ์ไตรปิฎก
ของคณะนายเชย สีพุมมา อุบาสกอุบาสิกา วัดทัศนารุณสุนทริการาม พ.ศ.
๒๔๙๖

นางชูศรี ชันธิสูตร

คำไว้อาลัย

คุณแม่

คุณแม่เป็นผู้ให้กำเนิดลูก ได้อุทิศส่สำหรับทะนุถนอมเลี้ยงดู ตั้งแต่เล็กจนเติบโต ใหญ่ด้วยลำบากมากที่สุด ถึงแม้ฐานะจะยากจนก็อดทนส่งลูกเรียนจนสุดความสามารถ ทำให้ลูกหลายคนมีความรู้ในการประกอบอาชีพ

เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๓ คุณแม่ได้เริ่มป่วยด้วยโรคชราภาพ ครั้นถึงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๓๓ เวลา ๑๑.๕๕ น. คุณแม่ได้จากลูกไปด้วยอาการอันสงบ ยังความเศร้าโศกให้แก่ลูกเป็นอย่างยิ่ง ถึงคุณแม่จากไปโดยไม่มีวันกลับ ลูกยังมองเห็นรูปร่างหน้าตาทุกอิริยาบถเสมอ สำเนียงถ้อยคำที่พ่ราสั่งสอนลูก ยังดังก้องหูมิรู้ลืมบุญคุณของคุณแม่มากล้นสุดจะพรรณา ขอกราบน้อมบูชา บุญคุณนั้นจนตราบเท่าชีวิตจะหาไม่ ขอดวงวิญญาณของคุณแม่จงไปสู่สุขคติ ภาวนา

จากลูก

คำนำ

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาสาระสำคัญแนะนำให้ผู้อ่านรู้จักจังหวัดจันทบุรีในด้านสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับน้ำตกและรัตนชาติ พลอย และอัญมณี หาดทราย ชายทะเล และสถานที่เที่ยวใหม่ ๆ อีกบางแห่งเท่านั้น เพื่อให้เหมาะสมแก่ขนาดเล่มหนังสือ

การจัดพิมพ์ครั้งนี้ขึ้น ก็เพื่อแจกให้แก่ผู้ที่ไปร่วมงานฉาปนกิจศพ คุณแม่ จำปา สะอาด มารดาผู้บังเกิดเกล้าของผู้เขียน ณ ฉาปนสถานกองทัพอากาศ วันพระศรีมหาธาตุวราวิหาร เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ในวันเสาร์ที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๖.๐๐ น. จึงขอถือโอกาสนี้ขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่สละเวลาให้เกียรติไปร่วมงานโดยทั่วกัน

หนังสือเล่มนี้คงจะมีความขาดตกบกพร่องอยู่บ้าง เพราะจัดทำในระยะเร่งด่วน ผู้อ่านท่านใดได้พบเห็น กรุณบอกให้ผู้เขียนทราบด้วย จะขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

จำรงค์ สะอาด

๘ ธ.ค. ๓๓

๑๖๙ ม.๓ ต.จันทนิมิต

อ.เมืองฯ จ.จันทบุรี

๒๒๐๐

สารบัญ

กํานำ

หน้า

๑. การรู้จักและการใช้อัญมณี	๑
๒. ข้อห้าม ข้อให้ใช้อัญมณี	๔
๓. คุณลักษณะอันล้ำเลิศของอัญมณี	๔
๔. อัญมณีที่ควรเลือกใช้ประจำราศีของบุคคล	๖
๕. รัตนชาติ พลอย อัญมณี ที่เกิดมีอยู่ในจังหวัดจันทบุรี	๙
๖. หน่วยการชั่งน้ำหนักพลอย	๑๑
๗. ประวัติเมืองจันทบุรี	๑๒
๘. น้ำตกของเมืองจันทบุรี	๒๓
๙. หาดทรายขาวทะเลเมืองจันทบุรี	๒๔
๑๐. โอเอซิสซีเวิลด์ สถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจันทบุรี	๓๓
๑๑. คาถาภาวนา งานศพ	๓๖
คาถาภาวนาป้องกันอุบัติเหตุ	๓๖
คาถาภาวนาบังสกุลเป็น-บังสกุลตาย	๓๖
หัวใจพุทธศาสนา	๓๗
หัวใจมนุษยสัมพันธ์ดีมีเจ็ดอย่าง	๓๗

การรู้จักและการใช้อัญมณีเป็นเครื่องประดับ

การใช้เครื่องประดับตกแต่งร่างกายที่เป็นอัญมณี มีความศรัทธาเชื่อถือกันต่าง ๆ นานา มีหลายวิธี หลายตำรา เป็นต้นว่า ตำรานพรัตน์ สัตตรัตน์ และตำราเบญจรัตน์ ล้วนแล้วแต่นำเชื่อถือทั้งนั้น ความเชื่อนี้แต่ละประเทศก็มีความเชื่อแตกต่างกันไป นอกจากนั้นก็มีการเลียนแบบผู้อื่นบ้าง เอาอย่างผู้อื่นบ้าง ล้วนแล้วแต่มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ความสวยงาม ความเป็นสง่าผ่าเผยในสังคมตามกาลเทศะ

ท่านสุภาพสตรีผู้มีฐานะ ผู้มีเกียรติและผู้สูงศักดิ์ จึงได้พยายามจัดหาจัดเตรียมไว้ใช้ในการออกงานสังคม เช่น งานราตรีสโมสร งานสันติบาตสโมสร เป็นต้น โดยจัดไว้เป็นชุด ๆ เช่น เข็มขัด สร้อยคอ สร้อยข้อมือ แหวน ต่างหู เข็มกลัดเสื้อ กำไรข้อมือ เป็นต้น โดยนำอัญมณีตามราศีของแต่ละบุคคลเป็นหลักยึด แต่อาจนำอัญมณีอื่นนอกเหนือจากราศีของตนมาใช้พ่วงใช้ควบประกอบกันได้ เช่น ราศีมังกร ต้องใช้เพทายสีแดงเข้ม จะนำไพลินมาใช้พ่วงควบย่อมได้เสมอ ส่วนรายละเอียดในการใช้อัญมณีตามราศีต่าง ๆ จะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

การแบ่งจักรราศี ได้ยึดถือตามตำราดาราศาสตร์และตำราภูมิศาสตร์ว่าด้วยเรื่องสุริยจักรวาล เริ่มจักรราศีมังกรวันที่ ๒๒ ธันวาคม ซึ่งเป็นวันที่มีเวลากลางคืนยาวที่สุด วนเวียนไปจนถึงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ซึ่งเป็นวันที่มีเวลากลางวันยาวที่สุด ส่วนวันที่มีเวลากลางวันและกลางคืนเท่ากันได้แก่วันที่ ๒๒ มีนาคม กับวันที่ ๒๒ กันยายน ในรอบหนึ่งปี ส่วนวันอื่น ๆ ในรอบปีซึ่งโลกจะโคจรรอบดวงอาทิตย์ หันเอียงขั้วโลกเหนือ หรือขั้วโลกใต้เข้าใกล้ดวงอาทิตย์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของแต่แต่ละวันประมาณ ๕๙.๑ ฟิลิปดา (๐ ° ๕๙.๑') จนเกิดเป็นฤดูต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาค

ฤดูกาลไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับการใช้อัญมณี แต่แล้วก็มาเกี่ยวข้องกันจนได้ เพราะฤดูต่าง ๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อสิ่งที่มีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ การแบ่งฤดูกาลอาจจะไม่ตรงกับฤดูกาลจริงนักอาจมีการคาดเคลื่อนอยู่บ้าง เราคงถือหลักดาราศาสตร์ในเรื่องฤดูต่าง ๆ ต่อไป

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม เป็นระยะเวลาแห่งอากาศร้อนแรง แสงจ้า ทำให้บุคคลมีจิตใจหงุดหงิด มีความคิดรุนแรง เกิดอาการกระวนกระวาย ผู้เกิดในช่วงราศีนี้ มักจะเป็นคนมีทิฐิμανะ ถือความคิดของตนเองเป็นสำคัญ ไม่ค่อยจะตามความคิดของใครง่าย ๆ เขาจึงได้กำหนดให้อัญมณีสีอ่อน เย็นตา โปร่งแสง เพื่อปรับความรู้สึกแนวคิดให้เกิดความปกติ คลี่คลายความรุนแรงต่าง ๆ ให้ผิดพลาดน้อยลง

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ถึงวันที่ ๒๑ ตุลาคม เป็นระยะเวลาอากาศเย็นสบาย ชุ่มชื้นไปด้วยพยับฝน ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทั่วไปสดชื่นสวยงาม จิตใจของชาวราศีนี้มักจะเป็นคนสุขุม รอบคอบ สงบ บริสุทธิ์ มีความคิดไม่ค่อยจะขัดแย้งกับใคร บางคนอาจจะมีพฤติกรรมในทางเฉื่อยชา อยู่บ้าง ท่านจึงกำหนดให้ใช้อัญมณีที่มีสีร้อน ๆ เข้ม ๆ หรือค่อนข้างจะทึบแสง ได้แก่ ทับทิม เพทายขาวหรือเพชรน้ำค้าง เพทายสีส้ม ไพโรสไมน์ โอปอล มุกดาหาร เป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวอยู่เสมอ เกิดการริเริ่ม เกิดแนวคิดของตนเอง สร้างความเชื่อมั่นในตนเองยิ่งขึ้น จะเชื่อฟังใครให้พิจารณาให้ดีกว่าก่อน

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๒ ตุลาคม ถึงวันที่ ๒๑ มกราคม เป็นระยะเวลาแห่งอากาศหนาวเย็น ลมหนาวพัดแรง ธรรมชาติทั่วไปเริ่มคงที่และขบเซา ลงไปหาความแห้งแล้ง ชาวราศีนี้มักจะรู้สึกว้าวุ่นในอารมณ์บางเวลา ต้องการความอบอุ่นทั้งทางกายทางใจ มักจะเป็นคนที่มีความพยายามมานะอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แต่มักจะเป็นผู้แก้ปัญหามากกว่าสร้างปัญหาค่อนจะเกิดความยั้งคิด มองเห็นผลในทางบวก ไม่ค่อยจะสนใจในผลลบมากนัก จึงขาดความรอบคอบ ท่านจึงกำหนดให้ใช้อัญมณีมีประเภท บุษราคัม มุลนการะเวก เพทายสีฟ้าอ่อน โกเมนสีแดงเข้มใส อัญมณีเหล่านี้มีส่วนช่วยพยุงให้เกิดความรู้สึก ให้เกิดความรู้สึกยั้งคิด กลับกลายเป็นคนรอบคอบเชื่อมั่นในตนเอง

อัญมณีแต่ละชนิดเป็นผณี (Crystal) มีสารรวมกลุ่มกันคำนวณเป็นสูตรเคมีได้มีสีแก่ สีอ่อน สีเข้ม วัดค่าความแข็งได้ วัดดัชนีหักเหและความถ่วงจำเพาะได้ ตรวจความทึบแสงโปร่งแสงและความแวววาวได้ สิ่งเหล่านี้ มีส่วนสนับสนุนให้ผู้ใช้อัญมณีตามราศีของตนเกิดความพึงพอใจ มีความสุข มีความสบายใจ

ผู้ใช้แล้วควรตั้งข้อสังเกตตนเองว่า ในรอบปีหนึ่ง ๆ ได้เกิดความเป็นมิ่งมงคลเกิดสวัสดิผลอย่างไรบ้าง เกิดได้ครบถ้วนหรืออย่างไร พอที่จะนำมาเปรียบเทียบกันได้กับปีก่อน ๆ ได้มากน้อยเพียงใด เรื่องสำคัญอยู่ที่อย่าพยายามใช้อัญมณีให้ผิดเพี้ยนไปจากราศีประจำของเราก่อนจะนำอัญมณีตัวอื่นมาใช้ ราศีของเรามาใช้ ควรต้องใช้อัญมณีประจำราศีของเราเสียก่อน

ในระบบสุริยจักรวาล ดาวนพเคราะห์ ๙ ดวง บางดวงมีแสงสว่างในตัวเอง บางดวงก็ไม่มี แต่ทุก ๆ ดวงก็ส่งคลื่นพลังเร้นกลับมาสู่ชาวราศีเวลาเกิด มีทั้งดีและไม่ดี วิชาโหราศาสตร์เรียกว่าให้โทษให้คุณ แต่ผู้เขียนมิได้มุ่งเข้าในวิชานี้ คงถือเอาตามหลักวิชาดาราศาสตร์ที่เคยเล่าเรียนมาเท่านั้น ในอนาคตอาจมีนักวิทยาศาสตร์หรือนักดาราศาสตร์ อาจค้นคว้าพบคลื่นพลังเร้นลับได้ชัดเจนขึ้นได้ และเข้าใจว่าอัญมณีตามราศีอาจปกป้องสิ่งไม่ดีบางส่วนจากคลื่นพลังเร้นลับไว้ได้ ท่านจึงกำหนดให้ใช้อัญมณีแต่ละชนิดตามราศีของตน

ค่านิยมของคนไทยตั้งแต่โบราณก็ถือว่า “ทองคำ” เป็นสิ่งมีค่าที่สำคัญ เพราะราคาค่อนข้างคงที่ และไม่แพงเหมือนพวกอัญมณี จึงพยายามแสวงหาทองคำไว้เป็นทรัพย์สินของตนทั้งในรูปทองรูปพรรณ และระบบสะสม สำหรับทองรูปพรรณก็จะเป็นเครื่องประดับต่าง ๆ โดยมีอัญมณีประกอบอยู่บ้าง เช่น เพชร พลอย เป็นต้น แต่ยังมีจำนวนน้อยอยู่นั่นเอง ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คนไทยเริ่มสนใจอัญมณีเครื่องประดับกันมากขึ้น ประจวบเศรษฐกิจของประชาชนคนไทยเราเริ่มดีขึ้น รายได้ชาวชนบทได้รับการกระจายกว้างขวางขึ้น หลาย ๆ ครอบครัวมีรถยนต์ใช้เอง ๆ มีเงินจับจ่ายใช้สอยคล่องมือขึ้น จึงช่วยกันถ่อะ ช่วยกันแสวงหาอัญมณีไทยเราไว้ประจำตัวเราบ้าง อย่าให้พ่อค้าเขานำส่งออกต่างประเทศจนหมดสิ้นเลย เพราะแหล่งอัญมณีในประเทศไทยเราเหลือน้อยเหลือเกินแล้ว

ข้อห้ามข้อให้ใช้อัญมณี

ผู้ป่วยเป็นโรคตาแดง ท่านว่าไม่ควรใช้อัญมณีบางชนิด เช่น บุษราคัม ทับทิม ม่วงจำปา ศักดิ์ โกเมนแดง เข้มใส เพทายสีส้ม เพราะจะทำให้รักษาหายยากกว่าไม่ใช้อัญมณีดังกล่าว

ผู้ป่วยไข้ ควรดใช้อัญมณีประเภท เพชร หรือประเภทอัญมณีโปร่งแสง ง่าย เพราะจะทำให้อาการไข้ทรุดง่าย

ผู้มีบาดแผล ควรดใช้อัญมณีประเภทโอปอ หยก มุลนกระเวก เสียชั่วคราวหายแล้วใช้กันใหม่สบายใจเรา

ผู้ที่กลืนเนื้อมวมน้ำ ให้ใช้หยก อะความาซีน ไพลีน แผลจะหายเร็ว

คุณลักษณะอันล้ำเลิศของอัญมณี

รัตนชาติ พลอย อัญมณี หมายถึงแร่ธาตุที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มนุษย์เราได้จัดไว้ว่าเป็นสิ่งล้ำค่าไว้เพียงไม่เกิน ๓๐ ชนิดเท่านั้น เพราะมีคุณลักษณะที่สร้างความพอใจให้แก่มนุษย์เรา ซึ่งพอสรุปได้ ๙ ประการ คือ

๑. มีสีสวยงาม (Colour) การที่จะคัดเลือกอัญมณีนั้น จะคัดเลือกสีเป็นอันดับหนึ่ง ว่ามีความสวยงาม สม่่าเสมอ เหมือนกันตลอดทั้งเม็ดมากน้อยเพียงใด

๒. มีความสดใส (Charity) ต้องมีความใส สะอาด ไม่มีฟองอากาศ ไม่มีลาย มองแล้วเกิดความลึก เกิดและรับแสงสว่างภายใน มองได้งามทั้งด้านหน้า ด้านหลัง ด้านข้างรอบ ๆ ปราศจากรอยร้าวรอยบิ่นติดตัว

๓. มีน้ำหนัก (Carat) มีความถ่วงเฉพาะตัวที่เหมาะสม อัญมณีที่กำลังอยู่ในความนิยมของผู้ใช้จะต้องมีน้ำหนักตั้งแต่ ๒ กะรัตขึ้นไป แต่ถ้ามีน้ำหนักตั้งแต่ ๕ กะรัตขึ้นไปจะมีคนนิยมมาก ถึงแม้ว่าราคาค่อนข้างแพง

๕. มีความแข็ง (Hardness) เพราะจะทำให้เกิดความคงทนต่อการถูกขีดขูดจากวัตถุอื่น ๆ จะไม่เกิดริ้วรอยให้ปรากฏเห็น ไม่สึกหรอ ไม่กัดกร่อนง่าย มีอายุการใช้สอยได้ยาวนาน เราจะเป็นได้ว่า อัญมณีนั้น ถ้ายังมีความแข็งมากเพียงใด คุณค่าก็ยิ่งสูงขึ้นเพียงนั้น เพราะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่า มีความอัดแน่นอยู่ในตัวมาก เพราะความแข็งนี้แหละที่รับการสะท้อนแสงได้ดี ที่ส่งประกายแวววาว มองใกล้หรือไกลจะเกิดแสงสะท้อนระยิบระยับ

๕. มีไฟดีน้ำดี (Fire) โปร่งแสงหรือแสงผ่านได้มาก ยิ่งแสงผ่านได้มากเท่าใด ยิ่งมีคุณค่ามากเท่านั้น เจียรระไนแล้วจะมองเห็นการหักเหของแสงได้ชัดเจน การกระจายแสงออกสูงเป็นประกายแวววาว สะดุดตาต้องใจ

๖. มีรูปร่างดี (Shape) จะเป็นรูปร่างกลม ยาวรี สี่เหลี่ยมจัตุรัส สี่เหลี่ยมผืนผ้า หยดน้ำ หลังเบี้ย และอื่น ๆ ที่สวยงาม เกิดความต้องตา ต้องใจ เหมาะแก่การที่จะนำไปทำเป็นเครื่องประดับชนิดต่าง ๆ

๗. มีความสวยงาม (Brilliaey) อัญมณีที่เป็นยอดแห่งความงามอันล้ำลึกก็แก่เพชร มีค่าความแข็ง ๑๐ สเกลโมห์ ถือว่าเป็นยอดแบบความงามยอดเยี่ยม เพราะมีแสงวาวแวว มีไฟ มีรุ้ง มีความสดใสเป็นเลิศ ลำดับรองลงมาได้แก่ทับทิม มีความแข็ง ๙-๙.๒ สเกลโมห์ ไพรีน บลูสตาร์ เขียวส่อง บุษราคัม มีค่าความแข็ง ๘-๘.๕ สเกลโมห์ อัญมณีชนิดใดที่มีค่าความแข็งยิ่งต่ำยิ่งมีความงามลดลง

๘. ความหายาก (Scarcity) รัตนชาติ พลอย อัญมณี เป็นทรัพยากรเกิดตามธรรมชาติ อยู่ใต้ดินลึกและอยู่ในภูเขา การเสาะแสวงหา การสำรวจ การขุดค้นย่อมเป็นไปด้วยความยากลำบาก ต้องใช้พลังกาย ทุน ความคิด และต้องเสี่ยงต่อความล้มเหลวขาดทุน ซึ่งกว่าจะได้มาเป็นกรรมสิทธิ์ของแต่ละบุคคลได้ ต้องเอาชีวิตเลือดเนื้อ ความลำบากตรากตรำ เข้าแลกมา และต้องยอมรับนับถือว่าเกิดอยู่ในที่ต่ำแต่ล้ำค่าจึงต้องไปอยู่ในที่สูง

๙. ความมีฝีมือเจียรระไน (Cut) ที่จะทำให้พลอยหรืออัญมณีเกิดความงามเห็นน้ำเด่น มองได้ลึก มีไฟและแสงพราวแพรว มีค่าความหักเหชัด เกิดจากการแบ่งเหลี่ยมและสัดส่วนของพลอยเป็นสำคัญ จึงถือว่าเป็นประตูด่านสุดท้ายที่นำออกโชว์ได้ จึงต้องเป็นช่างผู้มีความสามารถจริง ๆ

อัญมณีที่สมควรเลือกใช้ประจำราศีของแต่ละบุคคล

ราศี	อัญมณีที่ควรใช้ประดับ	สเกลโมห์	เป็นมงคลสวัสดิผลแก่ผู้ใช้ประจำ
ผู้เกิดราศีมังกร หรือเกิด วันที่ ๒๒ ธันวาคม ถึง ๒๑ มกราคม	โกเมน (Garnet) สีแดงเข้ม สีแดงสด สีแดงอมน้ำตาลอ่อน สีแดงอมดำอ่อน ๆ สูตรเคมี $A_3B_2(Si_4O)_3$ ค่าถ่วงจำเพาะ ๔.๖๐๕ - ๔.๖๒๙ ดัชนีหักเห ๑.๙๒๓ - ๑.๙๖๐	๗ - ๗.๕	ความมั่นคงแห่งความมั่งคั่ง ความจงรักภักดี ความกตัญญูต่อบุคคล ความซื่อสัตย์ ความสุขกายสุขใจ
ผู้เกิดราศีกุมภ์ หรือเกิด วันที่ ๒๒ มกราคม ถึงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์	ม่วงจำปาศักดิ์ (Amethyst) สีม่วงเข้ม สีม่วงสด สีม่วงอ่อน สูตรเคมี (ยังไม่แน่นอนชัดเจน) ค่าถ่วงจำเพาะ ๒.๖๗๐ - ๒.๖๗๑ ดัชนีหักเห ๑.๕๖๖ - ๑.๖๐๙	๗	ความสงบสุข ความเยือกเย็นแห่งดวงจิต ความซื่อตรง ความมั่นคงในมิตรภาพ ความมั่นคงในความรัก ความมั่นคงในชีวิตครองเรือน
ผู้เกิดราศีมีน หรือเกิด วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ถึง ๒๑ มีนาคม	อะความารีน (Aquamarine) สีฟ้าน้ำทะเล สีฟ้าครามเข้ม สีฟ้าเข้ม สีน้ำทะเลอ่อน สูตรเคมี $Be_3Al_2(Si_3O)_6$ ค่าถ่วงจำเพาะ ๓.๕๖ - ๓.๕๙ ดัชนีหักเห ๑.๖๐๖ - ๑.๖๒๙	๗ - ๗.๕	ความมีเกียรติยศ - เกียรติศักดิ์ ความมีฐานะพยายาม ความอดทนต่อความตรากตรำลำบาก ความคิดหลักแหลมปัญญาดี ความมั่นคงแห่งความมั่งคั่ง ความไม่ตรีมีน้ำใจ
ผู้เกิดราศีเมษ หรือเกิด วันที่ ๒๒ มีนาคม ถึง ๒๑ เมษายน	เพชร (Diamond) สีขาวใสบริสุทธิ์ บางเม็ดอมเหลือง อมสีเทาอ่อน อมฟ้าอ่อน อมดำอ่อน อมน้ำเงินอ่อน อมสีชมพู สูตรเคมี C ค่าถ่วงจำเพาะ ๓.๕๑ - ๓.๕๕ ดัชนีหักเห ๑.๗๖๐ - ๑.๗๖๙	๑๐	ความเป็นสุขกายสบายใจ ความเป็นยอดคน ความมั่นคงในการดำรงชีพ ความเป็นผู้นำอันสงบแก่ศัตรู ความปลอดภัยในภัยอันตรายทั้งปวง ความเป็นเลิศในผลแห่งธุรกิจ

ราศี	อัญมณีที่ควรใช้ประดับ	สเกลโมห์	เป็นมิ่งมงคลสวัสดิคุณ แก่ผู้ใช้ประจำ
ผู้เกิดราศีพฤษ หรือเกิด วันที่ ๒๒ เมษายน ถึง ๒๑ พฤษภาคม	เขียวส่อง (Green sapphire) สีเขียวเหลืองเข้ม อมเหลืองอ่อน สูตรเคมี $\text{Be}_2(\text{FOH})_2\text{SiO}_4$ ค่าถ่วงจำเพาะ ๒.๖๗ - ๒.๗๖ ดัชนีหักเห ๑.๕๖๕ - ๑.๖๐๗ และ/หรือ มรกต (Emeral) สีเขียวเข้ม เขียวสด เขียวใบไม้ สูตรเคมี $\text{Be}_3\text{Al}_2(\text{Si}_6\text{O}_{18})$ ค่าถ่วงจำเพาะ ๒.๖๗ - ๒.๗๕ ดัชนีหักเห ๑.๕๖๖ - ๑.๖๐๘	๗.๕ - ๘ ๗.๕ - ๘	ความรักความสามัคคี ความสมหวัง ความกล้าหาญ ความสดชื่นความชื่นบาน ความสุขในครอบครัว ความมีไมตรีจิต
ราศีมิถุน หรือผู้เกิด วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ถึง ๒๑ มิถุนายน	มุกดาหาร (Pearl) สีขาวเหลืองบร้ง ขาวนวล ขาวน่านม (ชาวยุโรปนิยมเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “มูนสโตน” แต่ชาวไทยเราเรียกว่า “ไข่มุก”)	๔ - ๕.๘	ความมีสุขภาพดี ความมั่นคงในความคิด ความร่าเริงชื่นบาน ความมีผิวพรรณผ่อง ความมีอายุยืน ร่างกายแข็งแรง ความมีบารมีในความดูแล
ราศีกรกฎ หรือเกิด วันที่ ๒๒ มิถุนายน ถึง ๒๑ กรกฎาคม	ทับทิม (Ruby) สีแดงสดเข้ม สีเลือดนกพิราบ และอาจอมสีอื่นบ้าง เล็กน้อย สูตรเคมี Al_2O_3 ค่าถ่วงจำเพาะ ๓.๙๔ - ๔.๐๘ ดัชนีหักเห ๑.๗๖๐ - ๑.๗๖๙	๙ - ๙.๒	ความปลอดภัย ความมีปฏิภาณไหวพริบ ความแจ่มใสแห่งดวงจิต ความเจริญรุ่งเรืองแห่งการงาน ความประสบผลสำเร็จ ความสุขสดใสในสังคม
ราศีสิงห์ หรือเกิด วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ถึง ๒๑ สิงหาคม	เพทาย (Zircon) สีแดงส้มเข้ม สีแดงส้มสด สีส้มอ่อน สูตรเคมี ZrSiO_4 ค่าถ่วงจำเพาะ ๔.๖๑๐ - ๔.๖๒๗ ดัชนีหักเห ๑.๙๒๓ - ๑.๙๖๐	๖.๕ - ๗.๖	ความรู้สึกรอบอุ่นใจ ความซื่อตรง ความเชื่อถือ ความรักอันมั่นคง ความภาคภูมิใจในคู่ครอง ความสัมพันธ์แห่งเครือญาติ ความมีมิตรไมตรีในสังคม

ราศี	อัญมณีที่ควรใช้ประดับ	สเกลโมท์	เป็นมงคลสวัสดิผล แก่ผู้ใส่ประจำ
ราศีกัมภ์ หรือเกิด วันที่ ๒๒ สิงหาคม ถึง ๒๑ กันยายน	ไพลิน (Blue sapphires) หรือ บลูสตาร์ (Blue star) สีน้ำเงินเข้ม สีน้ำเงินสด สีน้ำเงินอ่อน สีดอกอัญชัญ สูตรเคมี Be ₃ Al ₂ (SiO ₃) ₄ ค่าถ่วงจำเพาะ ๓.๕๐ - ๓.๕๙ ดัชนีหักเห ๑.๗๗๒ - ๑.๗๘๙	๘.๕ - ๙	ความมีสติสัมปชัญญะมั่นคง ความไม่เมตตากรดูนา ความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ ความมีเหตุผลในแนวคิด ความมีประสิทธิภาพจากพฤติกรรม
ราศีตุล หรือเกิด วันที่ ๒๒ กันยายน วันที่ ๒๑ ตุลาคม	โอปอล (Opal) สีเหลืองบรุ้ง เหลืองรุ่งอมเหลือง เหลืองบรุ้งอมฟ้า อมชมพู อมแสง สูตรเคมี Si O ₂ H ₂ O ค่าถ่วงจำเพาะ ๓.๕๐ - ๓.๖๑ ดัชนีหักเห ๑.๗๗๒ - ๑.๗๘๒	๖ - ๖.๕	ความสมหวัง สมปรารถนา ความมีประสิทธิภาพงาน ความสงบสุข ความอบอุ่น ความตั้งมั่นในเหตุผล ความเจริญรุ่งเรืองของครอบครัว ความสำเร็จผลในทายาท
ราศีพฤษภ หรือเกิด วันที่ ๒๒ ตุลาคม ถึง ๒๑ พฤศจิกายน	โทแพซ (Tophaz) สีเหลืองอมแดง เหลืองอมฟ้าและสีอื่นที่อมอยู่อ่อนๆ สูตรเคมี Al ₂ (FOH) ₂ SiO ₄ ค่าถ่วงจำเพาะ ๓.๕๐ - ๓.๕๙ ดัชนีหักเห ๑.๗๗๒ - ๑.๗๘๑ และ/หรือ บุษราคัม (Topazian) สีเหลืองใส เหลืองเข้ม เหลืองสด สีเหลืองอ่อน สีเหลืองซีเหล้าแม่โขง สูตรเคมี Al ₂ (SiO ₄)(FOH ₂) ค่าถ่วงจำเพาะ ๓.๕๐ - ๓.๕๙ ดัชนีหักเห ๑.๖๐๖ - ๑.๖๒๙	๗.๕ - ๘ ๘	ความมีมิตรภาพ ความซื่อสัตย์ ความมีโชคช่วย ความสำเร็จผลงาน ความสมปรารถนา ความสงบสุขร่มเย็น
ราศีธนู หรือเกิด วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ถึง ๒๑ ธันวาคม	เพทาย (Zircon) สีฟ้ามุขคราม สีน้ำตาลเลือน สูตรเคมี Zr SiO ₄ ค่าถ่วงจำเพาะ ๔.๖๑๐ - ๔.๗๒๖ ดัชนีหักเห ๑.๙๒๓ - ๑.๙๖๐ หรือ “ไข่นกการเวก”	๖.๕ - ๗.๕	ความอดทน อดกลั้นต่อความลำบาก ความก้าวหน้า ความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ความขึ้นบาน ความร่มเย็น

รัตนชาติ พลอย อัญมณี ที่เกิดอยู่ใน จังหวัดจันทบุรี

๑. ทับทิม (รูบี้) ค่าความแข็ง ๙-๙.๒ สเกลโมห์

- สีแดงใส สีแดงสด สีแดงเลือดนกพิราบ
- แสงผ่านง่าย กระจายตัวได้สูง ได้รอบตัว ได้ไว้มาก
- น้ำหรือไฟวาวแววสวยงามสดุดตา
- แหล่งที่พบ บ้านหินลาด-เขาวัว ตำบลเขาวัว บ้านตำบลบ่อพุ อ.ท่าใหม่
บ้านเขาพลอยแหวน ตำบลพลอยแหวน อ.ท่าใหม่ ตำบลบางกะจะ บ้าน
ชะมูน ตำบลท่าช้าง อ.เมืองจันทบุรี ตำบลตลกพรหม ตำบลบ่อเวพุ อ.ขลุง

๒. โกเมน (การ์เนต) ค่าความแข็ง ๗-๗.๕ สเกลโมห์

- สีแดง สีแดงอมสีอื่น เช่น อดน้ำตาลอ่อน อดสีส้ม อดสีเหลืองอ่อนเขียวอ่อน
และอดเหลืองคล้ำ อดดำสลัว ฯลฯ
- แสงผ่านได้ง่าย มองได้ลึก
- น้ำและไฟวาวแววสวยงาม
- แหล่งที่พบมาก ตำบลเขาวัว บ่อพุ อ.ท่าใหม่ ตำบลบางกะจะ อ.เมือง จันทบุรี
ตำบลตลกพรหม .ตำบลบ่อเวพุ อ.ขลุง

๓. มรกต (อิมเอร์ล) ค่าความแข็ง ๗.๕-๘ สเกลโมห์

- สีเขียวเข้ม สีเขียวสด สีเขียวอ่อน
- สีน้ำทะเลเข้ม สีน้ำทะเลสด น้ำทะเลอ่อน หรือ อดความาริน
- สีฟ้าโปร่งแสง (มอร์แกนไนท์)
- น้ำและไฟแวววาวสวยงามสดุดตา
- แหล่งที่พบ บ้านเครือหวาย อ.โป่งน้ำร้อน บ่อเวพุตอนบน อ.ขลุง

๔. เพทาย (เซอร์คอน) ค่าความแข็ง ๗-๗.๕ สเกลโมห์

- มีสีหลักอยู่ ๓ สี คือ ขาว ฟ้า ส้ม
- โปร่งแสง หรือแสงผ่านได้
- แหล่งที่พบมาก เขาชะมูน อ.เมืองจันทบุรี ตำบลบ่อเวพุ ตำบลตลกพรหม อ.ขลุง

๕. ไพลิน (บุลแซฟไฟร์) ค่าความแข็ง ๘.๕-๙ สเกลโมห์

- สีน้ำเงินเข้ม สีดอกอัญชัน
- โปร่งแสง แสงผ่านได้ง่าย สะท้อนแสงไว้ในแสงธรรมชาติและแสงไฟ
- น้ำและไฟสวยงามสะดุดตา
- แหล่งที่พบมาก บ้านบ่อพุ บ้านเขาวัว อ.ท่าใหม่ บ้านตำบลกพรหม ตำบลบ่อเวพุ อ.ขลุง

๖. เขียวส่อง (กรีนไนต์ แซฟไฟร์) ค่าความแข็ง ๙ สเกลโมห์

- สีเขียวไปไม่อ่อน สีเขียวอมเหลือง สีเขียวอมชมพูอ่อน ๆ ไม่มีสีน้ำเงินปน
- สีสดใส แสงผ่านได้ดีมากและผ่านได้รอบตัว
- น้ำและไฟสวยงามแวววาวสดใส
- แหล่งที่เคยพบ บ้านบางกะจะ เขาวัว บ่อพุ สระแก้ว อ.ท่าใหม่ บ้านบ่อเวพุ บ้านดกพรหม ตกชี เขาทอง เขาน้อย บ่อกลาง อ.ขลุง

๗. บุษราคัม (ยेलโลว์ แซฟไฟร์) ค่าความแข็ง ๙ สเกลโมห์

- สีเหลืองใส สีเหลืองสด สีเหลืองอมแดงอ่อน สีเหลืองอมเขียวอ่อน อมชมพู สีเหลืองทองเรียกว่า “บุษรน้ำทอง” สีเหลืองเหล้าแม่โขงผสม ๗๐ กับ ๓๐
- น้ำและไฟสวยงามสะดุดตาดำยั้งนัก “เชิญชวนมอง” ดูไม่เบื่อ
- แหล่งที่พบ เขาพลอยแหวนและเขาวัว อ.ท่าใหม่ ที่อื่นไม่เคยพบเลย

๘. สตาร์แซฟไฟร์ ค่าความแข็ง ๙ สเกลโมห์

- สีเทาเหลืองทอง เทาเหลืองดำ เทาเหลืองส้ม เทาเหลืองรุ้ง
- แสงผ่านได้แต่ค่อนข้างทึบแสง เงาออกเป็นสาแหรก ๖ ขา ออกรอบ ๆ ตัว
- แหล่งที่พบมาก เขาพลอยแหวน สระแก้ว อ.ท่าใหม่

๙. ไพฑูรย์ (คริสโตเบอรัล) ค่าความแข็ง ๘ สเกลโมห์

- สีมี่ลักษณะคล้ายแก้วตาแมว สีเขียวอมฟ้าเมื่ออยู่ในร่ม เมื่ออยู่กลางแจ้งจะเป็นสีฟ้าเข้ม เมื่ออยู่ในแสงไฟจะเป็นสีแดง

หน่วยการชั่งน้ำหนักพลอย

๑. หน่วยน้ำหนักการชั่งพลอย น้ำหนัก (Weight) เป็นสิ่งกำหนดคุณค่าทางวัตถุอย่างหนึ่งซึ่งจำเป็นต้องมี พลอยเป็นวัตถุสิ่งหนึ่ง ทั้งพลอยก่อนพลอยเจียรระโนแล้ว จะมีหน่วยน้ำหนักที่นิยมให้กันในเมืองไทยเป็น “กะรัต” (Carat) มีหลักการเทียบน้ำหนักกับมาตราเมตริกได้ ดังนี้

น้ำหนัก ๑ กะรัต = ๐.๒๐๐ กรัม หรือ

= ๒๐๐ มก. หรือ

๒๐๐ มก. = ๓.๐๘๖๕ เกรน หรือ

๑ เกรน = ๐.๐๖ กรัม หรือ

= ๐.๓๒ กะรัต

๒. การซื้อขายพลอยโดยทั่วไป ไทยเรานิยมกระจายแบ่งสัดส่วนน้ำหนักย่อยลงไปอีก ดังนี้

น้ำหนัก ๑ กะรัตแบ่งกระจายออกไปเป็น ๑๐๐ สตางค์

๑/๒ กะรัตแบ่งกระจายออกไปเป็น ๕๐ สตางค์

๓. คำว่า “กะรัต” มีอีกคำหนึ่งที่เขียนว่า Karat อันหมายถึงปริมาณหรือความบริสุทธิ์ของทองคำ ไม่เจือปนอยู่ในโลหะอื่น ๆ เช่น

ทองคำบริสุทธิ์จะเท่ากับ ๒๔ กะรัต (๒๔ เค.) หรือ ๑๐๐๐ ไฟน์

ทองคำ ๑๔ กะรัต (๑๔ เค.) จะมีโลหะอื่นผสมอยู่ ๑๐ กะรัต หรือ

ทองคำ ๑๔/๒๔ เค. หมายความว่า มีทองคำ ๑๔ กะรัต ใน ๒๔ กะรัต

ประวัติเมืองจันทบุรี

ความเป็นมาของชื่อเมืองจันทบุรี

จันทบุรี เดิมชื่อ “เมืองจันทบูร” มีความหมายว่า เมืองพระจันทร์ ซึ่งจะหมายถึง “ความสงบร่มเย็นเป็นสุข” ดังนั้นธงประจำจังหวัดจันทบุรี จึงเป็นธงสีเหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง ๘๐ ซม. ยาว ๑๒๐ ซม. ผืนธงสีแดง มุมด้านซ้ายมือของธงประกอบด้วยดวงตราประจำจังหวัด อยู่ในรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสพื้นสีน้ำเงิน เป็นรูปกระต่ายอยู่ในดวงจันทร์เปรงแสงเป็นประกาย แสงจันทร์หมายถึงความสวยงาม เยือกเย็น และละมุนละไม เปรียบได้กับความสงบร่มเย็น และร่มเย็นเป็นสุขของภูมิภาคนี้

รูปกระต่าย เป็นสัญลักษณ์ส่วนหนึ่งของดวงจันทร์ ซึ่งชาวไทยโดยทั่วไปเชื่อว่ามียูเรนัสมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ เช่นเดียวกับเมืองจันทบุรีเป็นเมืองโบราณ ที่มีชื่อปรากฏอยู่ในพงศาวดาร มาตั้งแต่สมัยแรกสร้างกรุงศรีอยุธยา

ตำนานของเมืองจันทบุรี

ในเรื่องเมืองกาไวกและพระนางกาไว ตำนานนี้มีผู้เล่าสืบต่อ ๆ กันมาว่า “กษัตริย์ผู้ครองนครโบราณ (ชื่อนครอะไร ไม่ปรากฏชัดแจ้ง แต่เป็นเมืองเชิงเขาสระบาป คือเมืองดั้งเดิมของเมืองจันทบุรี)” พระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า พระเจ้าพรหมทัต (หรือพระเจ้าบริพวงศ์สุริยชาติ) มีพระโอรสกับพระเอกอัครมเหสี ๒ พระองค์ องค์ใหญ่ทรงพระนามว่า “พระไวยทัต และอนุชาทรงพระนามว่า พระเกตุทัต ต่อมาพระเอกอัครมเหสีสิ้นพระชนม์ พระองค์จึงได้ทรงอภิเษกพระมเหสีองค์ใหม่ ทรงพระนามว่า “พระนางกาไว” ซึ่งพระสิริพิลาส เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าพรหมทัตยิ่งนัก และมีพระโอรสด้วยกันอีก ๑ พระองค์

พระนางกาไว มีพระประสงค์ที่จะให้โอรสของนางได้ครองราชสมบัติในนครนั้น จึงได้ทูลขอให้พระเจ้าพรหมทัต ส่งพระโอรสของพระมเหสีเดิมออกไปสร้างเมืองอยู่ใหม่ในท้องที่กันดาร ทางเหนือแดนต่อแดน (เขตอำเภอโป่งน้ำร้อนปัจจุบัน) ทั้ง ๒ พระองค์ พระเจ้าพรหมทัตก็ตามใจ ต่อมาเมื่อพระเจ้าพรหมทัตสวรรคต พระนางกาไวจึงสถาปนาพระราชบุตรของพระนางขึ้นเป็นกษัตริย์ครองนครต่อไป และพระนางเป็นผู้สำเร็จราชการ เพราะพระราชบุตรยังทรงพระเยาว์อยู่ ดังนั้น นครนี้จึงเรียกกันติดปากมาว่า “เมืองกาไว”

ต่อมาพระไวยทัตและพระเกตุทัต รู้เรื่องพระบิดาสวรรคต และพระนางกาไวดำรงเมือง จึงยกกองทัพลงมาเพื่อจะชิงเมืองคืน แต่กองทัพผู้กำลังของกองทัพพระนางกาไวไม่ได้จึงถอยทัพไปและกลับไปขอกำลังจากกษัตริย์ขอมที่นครธม มาช่วยแก้แค้นโดยสัญญาว่า เมื่อได้เมืองแล้วจะแบ่งเมืองให้ ซึ่งกษัตริย์ขอมก็ได้ส่งกองทัพมาช่วย กองทัพมาราวนี้ได้ยกมาตั้งพลับพลาพักพลอยู่นอกเมือง ตำบลที่พักพลนี้เรียกว่า “ตำบลพลับพลา” อำเภอเมืองจันทบุรีปัจจุบันนี้

เมื่อส่งคนเข้าไปเจรจาไม่ได้ผล กองทัพของพระไวยทัตผสมขอมก็เข้าตีเมืองกาไวทันที พระนางกาไวเห็นจะสู้ไม่ได้ จึงส่งชนพระราชทรัพย์ขึ้นหลังช้างที่เพนียด (ขณะนี้เพนียดร้าง) เปิดประตูเมืองด้านทิศใต้หนีไป แต่กองทัพพระไวยทัตตีเมืองได้แล้วก็ให้ทหารออกติดตามไปทัน พระนางกาไวเห็นว่าจะจวนตัว ก็เอาทอง เพชร พลอย ออกหวานเพื่อล่อให้ทหารเข้าศึกมัวพะวงเก็บทอง แล้วรีบลงเรือหนีไป สถานที่ซึ่งพระนางกาไวหวานทองคำไว้เรียกว่า “ทองท้าว” ในปัจจุบันนี้ยังมีชื่อว่า “วัดทองท้าว” ตั้งอยู่

จันทบุรี เป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งของประเทศไทย แต่จะเริ่มสร้างเมืองเมื่อใดยังหาหลักฐานแน่นอนไม่ได้ ปรากฏหลักฐาน ในหนังสือฝรั่งเศสชื่อ “แคมโบช” ซึ่งชาวฝรั่งเศส ชื่อ ม.อิตีเมอร์ เขียนไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ว่าได้มีบาทหลวงองค์หนึ่ง พบศิลาจารึกภาษาสันสกฤต ที่ตำบลเขาสระบาป มีข้อความว่า “เมื่อ ๑,๐๐๐ ปี ล่วงมาแล้ว มีเมืองหนึ่งชื่อว่า “ควนคราบุรี” เป็นเมืองที่มีอาณาเขตกว้างขวางมาก ตั้งอยู่ที่เชิงเขาสระบาป

ชื่อเมืองควนควราบูรี (มีผู้สันนิษฐานว่า คำนี้จะแปลผิดหรือเขียนผิดจากภาษาอื่นมาเป็นภาษาไทยปัจจุบัน เพราะที่ถูกต้องก็น่าจะเป็น จันทรบุรี หรือจันทบุรี) เมืองนี้จะเป็เมืองตรงกับ เมืองจันทบุรี ในปัจจุบันหรือไม่ ยังเป็นข้อสงสัยอยู่ แต่ที่อ้างสถานที่ว่าตั้งอยู่ที่เชิงเขาสระบาปนั้นน่าจะเป็นเมืองเดียวกัน เพราะเมืองเก่าแก่ที่สุดของจันทบุรีนั้น อยู่ที่เชิงเขาสระบาป ยังมีซากเมืองเก่าปรากฏอยู่กระทั่งทุกวันนี้ ส่วนชาวพื้นเมืองจันทบุรีดั้งเดิมน่าจะเป็นเชื้อชาติของ

ของ ในปัจจุบันยังมีหลงเหลืออยู่บ้าง แต่ย้ายไปตั้งภูมิลำเนาทำมาหากินอยู่ในป่าติดกับเขตแดนเมืองพระตะบองของกัมพูชา และบางท้องถิ่นในเขตอำเภอมะขาม เช่น บ้านตะเคียนทอง บ้านจันเขลม บ้านคลองพลู ฯลฯ เป็นต้นชนพวกนี้มีภาษาพูดอย่างหนึ่งต่างจากภาษาเขมรและภาษาไทย ทางมนุษยวิทยา ได้จัดอยู่ในจำพวกตระกูลมอญ-เขมร เช่นเดียวกับขอมโบราณเหมือนกัน สันนิษฐานว่าพวกของชอบลูกปัตตีต่าง ๆ และใช้ทองเหลืองเป็นเครื่องประดับ เข้าใจว่าเดิมทีเดียวพวกของนี้คงจะตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ตามท้องที่ต่าง ๆ ในเขตเมืองจันทบุรี และเพ็ญจะถอยร่นเข้าป่าเข้าดงไป เมื่อไทยมีอำนาจเข้าครอบครองเมืองจันทบุรี ในสมัยต้นกรุงศรีอยุธยา

เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๔๐๐ พวกขอมมีอำนาจได้แผ่เข้าครอบครองเมืองจันทบุรี เพราะมีหลักฐานเป็นซากเมืองเก่าเหลือปรากฏอยู่ คือ กำแพงก่อด้วยศิลาแลง กับเชิงเทินดินเป็นคันขึ้นไป และมีถนนโบราณอีก ๒ สาย ยังคงสังเกตเห็นเป็นแนวได้ นอกจากนี้ยังมีศิลาแกะสลักเศียรเทวรูปที่วัดทองทั่ว ทับหลังศิลปขอม (ปัจจุบันอยู่ที่วัดโบสถ์เมืองจันทบุรี) สิงห์ศิลา (ปัจจุบันอยู่ที่โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดจันทบุรี) และศิลาจารึกภาษาขอมที่ได้มาจากบ้านเพ็ญดหน้าเขาสระบาป ใกล้วัดทองทั่ว ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี ขอม คงจะปกครองเมืองจันทบุรีอยู่ประมาณ ๔๐๐ ปี จนกระทั่งเสื่อมอำนาจลงในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๗ พวกไทยทางอาณาจักรฝ่ายใต้ซึ่งมีราชธานีอยู่ที่เมืองอุททองหรือจังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบัน ได้เข้ายึดครองเมืองจันทบุรีไว้ได้ เมืองจันทบุรีจึงเข้ามารวมอยู่ในอาณาจักรไทยฝ่ายใต้เรื่อยมามีหลักฐาน

ที่ควรเชื่อได้ว่า เมืองจันทบุรีได้เป็นเมืองขึ้นของไทยฝ่ายใต้ตั้งแต่สมัยพระเจ้า
อู่ทองทรงสร้างกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีขึ้นในปี พ.ศ. ๑๘๙๓ ทรงประกาศ
ว่า กรุงศรีอยุธยามีประเทศราชอยู่ ๑๖ หัวเมือง ซึ่งมีชื่อเมืองจันทบุรีอยู่ด้วย
เมืองหนึ่ง และต่อมาได้มีการย้ายตัวเมืองเดิมที่เชิงเขาสะพาน ตำบลคลอง-
นารายณ์ มาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านหัววัง ตำบลพุงทลายเดิมหรือตำบลจันทนิมิต
ปัจจุบัน ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำจันทบุรี เนื่องจากเมืองเดิมอยู่ติดกับภูเขา
สะพานมากเกินไป ยากแก่การที่จะขยายเมืองให้กว้างขวางใหญ่โตออกไป
กว่าเดิมได้ อีกทั้งที่สร้างเมืองใหม่อยู่ติดกับแม่น้ำ ซึ่งสะดวกต่อการคมนาคม
และการหาน้ำใช้สอย หลักฐานการสร้างเมืองใหม่นี้ยังมีเค้าซากเมืองเก่า
เหลืออยู่ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๐-พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้มีการก่อสร้างศูนย์
การค้าจันทนิมิต ขุดดินลงไปพบพระพุทธรูปและชิ้นส่วนบางอย่าง สงสัยว่า
คงจะเป็นที่ตั้งวัดประจำเมืองในสมัยนั้น

หลักฐานประวัติศาสตร์พอที่จะเชื่อได้ว่า เมื่อ พ.ศ. ๑๙๒๗ พระราม
เมศวรเสด็จขึ้นไปตีเมืองเชียงใหม่ได้แล้วก็กวาดต้อนชาวเมืองเชียงใหม่มาไว้ที่
“บ้านลาว” ตั้งอยู่ริมแม่น้ำจันทบุรีเหนือบ้านขอมและบ้านหัววังขึ้นไป ต่อมา
ชาวไทยเชียงใหม่ที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาครั้งนั้นได้ผสมผสานกับชาวพื้น
เมืองจนกลายเป็นชาวเมืองจันทบุรีปัจจุบัน จึงทำให้สำเนียงพูดและคำพูด
บางคำ ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้ผิดแผกแตกต่างกันไปจากทางภาคกลาง
และภาคพายัพพอควร และถึงอย่างไรก็ตามชาวเมืองจันทบุรีก็ยังคงใช้ภาษา
ไทยพูดสำเนียงท้องถิ่นกันอยู่ทั่วไปทั้งจังหวัด ยกเว้นชนกลุ่มน้อย เช่น จีนและ
ญวน ซึ่งได้อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ในระยะหลังเท่านั้น ที่คงพูดภาษาของตน

ระยะเวลาสร้างเมืองตั้งเมืองจันทบุรีครั้งที่สอง คงจะอยู่ระหว่าง พ.ศ.
๑๙๐๐ ถึง พ.ศ. ๒๒๐๐ เพราะประมาณ พ.ศ. ๒๒๐๐ ในสมัยสมเด็จพระ-
นารายณ์มหาราช ได้มีการย้ายเมืองใหม่เป็นครั้งที่สามจากบ้านหัววัง ตำบล
พุงทลาย ไปอยู่ที่บ้านลุ่มทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรี เพราะที่บ้านหัววัง
ในฤดูฝนมีน้ำท่วมอยู่หลายเดือนย่อมไม่ได้รับความสะดวกด้วยประการทั้งปวง
และเนื่องจากชัยภูมิที่บ้านลุ่มเหมาะสมน้ำไม่ท่วม สามารถสร้างเป็นเมืองมี

ป้อมค่าย มีคันศู มีเชิงเทินรอบเมือง มีกำแพงเมืองยาวประมาณ ๖๐๐-๗๐๐ เมตรต่อต้าน นอกจากนั้นเมืองใหม่นี้ยังมีธรรมชาติรอบนอกเป็นกำแพงธรรมชาติช่วยคุ้มกันศัตรูที่จะมารุกรานอีก เช่น ด้านตะวันออกมีแม่น้ำจันทบุรี ไอบล้อมไปจนถึงด้านทิศใต้ ด้านตะวันตกมีบึงใหญ่ (ทุ่งนายเซย) เริ่มตั้งแต่หลังค่ายตากสินหรือทิศเหนือของค่ายยาวตลอดลงมาถึงบริเวณศูนย์การค้าเจพีโรวา อ้อมไปจดริมฝั่งแม่น้ำจันทบุรีที่บริเวณสร้างสะพาน**ภัญญูสาสน์** แต่ต่อมาบริเวณบึงเหล่านี้ขึ้นเนินราษฎรจึงใช้เป็นที่ทำนาปลูกข้าวกันบางส่วน แต่ปัจจุบันสภาพที่กล่าวมาตอนนี้แทบจะไม่มีเหลืออยู่เลย

ประวัติเมืองจันทบุรีสมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมืองจันทบุรีไม่มีเรื่องเกี่ยวกับศึกสงครามมากนัก เมืองจันทบุรีจึงเป็นเมืองที่สงบสุขเรื่อยมา เพราะในสมัยกรุงศรีอยุธยาส่วนใหญ่ไทยเราทำศึกสงครามกับพม่า (เมียนหม่า) ทางภาคตะวันตก ภาคเหนือ ภาคพายัพ ส่วนเมืองจันทบุรีอยู่ทางทิศตะวันออกชายทะเล อาณาเขตไม่ติดต่อกับพม่า จึงทำให้เมืองจันทบุรีได้มีเวลามีโอกาสสร้างบ้านแปลงเมืองได้เต็มที่ ประกอบกับมีสภาพภูมิศาสตร์เหมาะสมแก่การเกษตรกรรม จึงมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งเสบียงอาหารและกำลังพล สภาพบ้านเมืองจันทบุรีจึงมีแต่ความสงบสุขเรื่อยมา จนถึงสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา ขณะที่พม่ายกทัพใหญ่มาล้อมกรุงศรีอยุธยา และยกทัพเข้าตีติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้กำลังทัพไทยอ่อนแอลง พระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ถูกเรียกตัวมาช่วยราชการสงครามต่อสู้กับทัพพม่า พระองค์ได้มองเห็นว่าต้องเสียกรุงแก่พม่าแน่นอนแล้ว จึงได้นำกำลังพลประมาณ ๕๐๐ คน พร้อมด้วยขุนศึกคู่ใจได้แก่ พระเชียงเงิน หลวงพิชัยอาสา หลวงพรหมเสนา หลวงราชเสน่หา ดีผ้าแว่ล้อยัม ของทัพพม่าออกไปทางทิศตะวันออกอันปลอดภัยจากทัพพม่าผ่านเมืองนครนายก เมืองปราจีนบุรี เมืองฉะเชิงเทรา เมืองชลบุรี และเมืองระยอง แล้วเข้ายึดเมืองจันทบุรีเป็นฐานทัพสะสมเสบียงอาหาร รวบรวมและฝึกฝนกำลังพลเป็นเวลา ๕ เดือนเศษ ได้อาสาสมัครสายเลือดชาวเมืองจันทบุรีไปประมาณ ๕๐๐๐ คน จัดหาขู่งต่อเรือรบได้ประมาณ ๑๐๐ ลำ เพื่อไปกอบกู้กรุงศรีอยุธยาให้กลับคืนมาเป็นของไทยให้จงได้ “เลือกไทยให้ลรินทาแผ่นดินไว้ชื่อ ให้โลกรู้ล้าลือว่า เลือดไทยกล้าหาญ”

ประวัติเมืองจันทบุรีในสมัยกรุงธนบุรี

แทบจะกล่าวได้ว่า เมืองจันทบุรีสมัยกรุงธนบุรีนั้น ไม่มีศึกสงครามมาราวีเลย เพียงแต่เป็นเมืองท่า เมืองหลักทางชายฝั่งทะเลตะวันออก แต่ก็ยังเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การตั้งรับข้าศึก เพราะมีชัยภูมิอันเหมาะสม แต่ก็ปราศจากข้าศึกรมาราวีตลอดมาจนถึงสมัยกรุงธนบุรี

ประวัติเมืองจันทบุรีสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เป็นต้นมา จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมืองจันทบุรีก็ยังคงตั้งอยู่ที่บ้านลุ่ม ครั้นต่อมาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ไทยเกิดกรณีพิพาทกับประเทศญวนได้ทำสงครามกันด้วยเรื่องเจ้าอนุวงศ์ สงครามระหว่างญวนกับไทยครั้งนั้น ไทยต้องใช้ทั้งกองทัพบกและทัพเรือ เมืองจันทบุรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกใกล้กับญวน สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเกรงว่า ญวนอาจจะมายึดเมืองจันทบุรีเป็นที่มั่นจัดทัพต่อสู้กับไทย ตัวเมืองก็ตั้งอยู่ห่างปากน้ำ ไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นฐานทัพต่อสู้กับทัพญวน จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ บุนนาค) เป็นแม่กองออกมาสร้างป้อมค่ายและเมืองจันทบุรีใหม่

ประวัติค่ายเนินวงโดยสังเขป

พ.ศ. ๒๓๗๗ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง (ดิศ บุนนาค) เป็นแม่กองสร้างป้อมค่ายที่บ้านเนินวง ตำบลบางกะจะ เนื่องจากเป็นชัยภูมิเหมาะสมแก่ยุทธวิธีสมัยนั้น เพราะตั้งอยู่บนที่สูงมองเห็นได้ไกลหลายด้าน ทั้งด้านชายทะเลและด้านบก ลักษณะของเมืองใหม่ที่สร้าง มีกำแพง มีป้อม มีคู มีประตู ๔ ทิศ เป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมกว้างประมาณ ๑๔ เส้น ยาวประมาณ ๑๕ เส้น มีเชิงเนินเหนือกำแพงเป็นช่องตั้งเรียงรายรอบตัวเมือง แต่ละช่องมีปืนใหญ่ตั้งอยู่เพื่อใช้ยิงเข้าศึกได้ หลังกำแพงภายในป้อมมีทางเดินกว้างขวางพอที่จะใช้ขนกระสุนดินดำป้อนฐานยิงได้โดยสะดวก ต้องใช้เวลาแรมปีและกำลังคนมากมายจนแล้วเสร็จสามารถรับศึกได้อย่างมั่นคง ภายในเมืองใหม่ได้สร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมือง คลังอาวุธ สร้างวัดชื่อ “วัดโยธานิมิต” ซึ่งปรากฏอยู่จนทุกวันนี้

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จมีนราชามาตย์ เป็นแม่กองสร้างป้อมที่หัวหาดแหลมสิงห์ขึ้นหนึ่งป้อม พระยาอภัยพิพิธ เป็นแม่กองขึ้นไปสร้างป้อมไว้บนเขาแหลมสิงห์อีกหนึ่งป้อม แต่ป้อมปืนทั้งสองแห่งนี้ยังไม่มีชื่อ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า รัชกาลที่ ๔ สมัยเมื่อยังมีได้เสวยราชสมบัติได้เสด็จประพาสเมืองจันทบุรี จึงได้พระราชทานนามป้อมที่ตั้งอยู่หัวหาดแหลมสิงห์ว่า “ป้อมพิฆาตปัจจามิตร” ส่วนป้อมที่ตั้งอยู่บนเขาแหลมสิงห์ว่า “ป้อมไพรีพินาศ” แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ป้อมพิฆาตปัจจามิตรนั้นได้ถูกฝรั่งเศสเรือถอนเมื่อคราวที่เข้ามายึดเมืองจันทบุรีเป็นประกัน เพื่อใช้เป็นที่ตั้งสร้างที่พักให้ทหารฝรั่งเศส เราเรียกสถานที่แห่งนี้ว่า “ตึกแดง” ในปัจจุบันนี้

ย้ายเมืองจันทบุรีกลับบ้านลุ่ม

เมื่อได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นที่บ้านเนินวงแล้ว ก็ได้ย้ายเมืองจันทบุรีจากที่บ้านลุ่มไปอยู่ที่เมืองใหม่บ้านเนินวง พร้อมทั้งอพยพประชาชนไปอยู่ด้วย แต่เนื่องจากเมืองใหม่ที่บ้านเนินวงตั้งอยู่บนเนินสูง มีระดับสูงกว่าน้ำทะเลถึง ๓๐ เมตร ทั้งอยู่ห่างจากคลองน้ำใส อันเป็นแหล่งน้ำจืดสำหรับบริโภคใช้สอยประมาณถึง ๑ กิโลเมตร ซึ่งไม่สะดวกแก่การนำน้ำไปใช้สอยประชาชนจึงไม่ค่อยสมัครใจไปอยู่ คงอยู่ที่เมืองเก่าบ้านลุ่มเป็นส่วนมาก พวกที่อพยพไปอยู่ก็มีแต่หมู่ข้าราชการ ปัจจุบันนี้ยังมีบุตรหลานข้าราชการสมัยนั้น ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านทำเนียบทุกวันนี้ เมื่อสงครามระหว่างไทยกับญวนสงบลงแล้ว เมืองใหม่บ้านเนินวงก็หมดความสำคัญลง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจันทบุรีจากเมืองใหม่บ้านเนินวงกลับไปตั้งอยู่ที่เมืองเก่าบ้านลุ่มตามเดิม เมืองใหม่บ้านเนินวงจึงกลับกลายเป็นเมืองร้างตั้งแต่ครั้งนั้นเป็นต้นมา

พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสเมืองจันทบุรี

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๙ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระพุทธเจ้าหลวง) ได้เสด็จประพาสเมืองจันทบุรี ค่ายเนินวง เขาพลอยแหวน น้ำตกพลั่ว และเสด็จเลียบเมืองจันทบุรี (ตลาดริมแม่น้ำ)

ชาวเมืองจันทบุรีต้องน้ำตาตกในเพราะต่างชาติยึดเมือง

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ตรงกับ ร.ศ. ๑๑๒ ไทยกับฝรั่งเศสได้เกิดกรณีพิพาทกันด้วยเรื่องดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ฝรั่งเศสกล่าวหาไทยว่า ไทยรุกล้ำเข้าไปในดินแดนอาณานิคมของฝรั่งเศสและได้ทำร้ายเจ้าพนักงานของฝรั่งเศสด้วย ไทยก็ได้แก้ข้อกล่าวหาว่าดินแดนส่วนนั้นเป็นของไทย ฝรั่งเศสบุกรุกเข้ามาไทยจำเป็นต้องขัดขวาง เพื่อรักษาอธิปไตยเหนือดินแดนส่วนนั้นโดยชอบธรรมเมื่อไม่เป็นที่ตกลงกันได้ ฝรั่งเศสจึงใช้อำนาจส่งกองกำลังเรือรบเข้าไปในแม่น้ำเจ้าพระยาบางส่วน และบางส่วนก็ใช้เป็นกองกำลังปิดกั้นปากอ่าวไว้ ในที่สุด

ไทยสุดแสนอดทน ได้เกิดปะทะกับฝรั่งเศสด้วยกำลังอาวุธเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ ทั้งสองฝ่ายต่างได้รับความเสียหายด้วยกัน ฝ่ายไทย เห็นว่าจะสู้รบกับฝรั่งเศสด้วยกำลังอาวุธไม่ได้ ได้ขอเปิดการเจรจากับรัฐบาล ฝรั่งเศสด้วยวิธีสันติ รัฐบาลฝรั่งเศสได้ยื่นคำขาดบีบบังคับต่อรัฐบาลไทย เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๔๓๖ ผูกมัดรัฐบาลไทย ๖ ข้อด้วยกัน ความสำคัญที่ต้องกล่าวไว้ให้ชาวไทยรุ่นหลังรู้อ่านไว้ คือ ไทยต้องเสียเงินเป็นค่าปรับไหม ให้แก่รัฐบาลฝรั่งเศสเป็นจำนวนเงิน ๒ ล้านฟรังก์ และจำนวนเงินไทยอีก ๓ ล้านบาท และให้รัฐบาลไทยยอมสละสิทธิดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพร้อมทั้ง เกาะในลำน้ำทั้งหมดให้รัฐบาลฝรั่งเศส ก่อนที่รัฐบาลไทยจะได้ตกลงทำสัญญากัน ฝรั่งเศสได้ส่งกองกำลังเข้ามายึดเมืองจันทบุรีไว้เป็นประกันทันทีฝ่ายไทย จำต้องยอมต่อคำขาดของฝรั่งเศสทุกประการ

ระหว่างที่รัฐบาลไทยกับฝรั่งเศสเกิดความตึงเครียดกันอยู่นั้น เมืองจันทบุรีก็ได้มีการเตรียมการต่อสู้และป้องกันเมืองตามกำลังที่จะทำได้ เพราะยังมีกำลังทหารเรืออยู่ ๒ แห่งซึ่งตั้งอยู่ในตัวเมืองจันทบุรี ๑ แห่ง กับที่ป้อมปากน้ำแหลมสิงห์อีก ๑ แห่ง เมื่อได้รับแจ้งว่ารัฐบาลไทยยินยอมให้ฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรีเป็นหลักประกัน

ไทยจำเป็นต้องย้ายกองกำลังทหารเรือรักษาเมืองจันทบุรี ออกไปตั้งค่ายอยู่ที่อำเภอขลุง สถานที่ตั้งค่ายอยู่ที่ทุ่งเวร ปัจจุบันเป็นที่ตั้งสำนักงานเทศบาลตำบลขลุง ตลาดสดเทศบาลตำบลขลุง สนามยิงเป้าของทหารตั้งอยู่ห่างค่ายนี้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ ๕๐๐-๖๐๐ เมตร ริมคลองหัวชะเนียง ปัจจุบันเป็นสวนผลไม้ของราษฎร ส่วนกองทหารเรือซึ่งตั้งอยู่ที่ปากน้ำแหลมสิงห์ ปัจจุบันเป็นที่ตั้งตึกแดง ได้ย้ายไปตั้งอยู่ที่บ้านเกาะจิก ตำบลบางชัน อำเภอขลุง สถานที่ตั้งค่ายอยู่บริเวณกระโจมไฟ หลังศาลเจ้าเกาะจิก และพื้นที่บริเวณนั้นจนติดเชิงเขา

ในต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ ฝรั่งเศสได้ยกกองกำลังทหารยึดเมืองจันทบุรีทันที เป็นกองกำลังทหารญวนจากเมืองไซ่ง่อนจำนวน ๖๐๐ คน นายทหารชาวฝรั่งเศสจำนวน ๕๗ คน (รวมทั้งหมอสนามและช่าง) แต่ได้ส่งกำลัง

ทหารออกไปอยู่ที่ป้อมปากน้ำแหลมสิงห์จำนวนหนึ่ง ซึ่งได้ทำการรื้อป้อม-
พิฆาตปัจจามิตรออก ทำการสร้างตึกแถวชั้นเดียวเป็นที่พักและกองบัญชาการ
เราเรียกว่า “ตึกแดง” พร้อมทั้งได้สร้างที่คุมขังนักโทษไว้ด้วยเราเรียกกันว่า
“คุกขี้ไก่”

ผลประโยชน์ที่ไทยได้รับจากฝรั่งเศสยึดครองเมืองจันทบุรี มีอยู่ ๒ เรื่อง
ได้แก่ การช่วยปราบพวกอั้งยี่ กับช่วยรักษาพยาบาลคนไทยในปกครองฝรั่งเศส
เวลาเจ็บป่วยเท่านั้นเอง ส่วนในผลรายนั้มีมากมาย เพราะฝรั่งเศสเข้ามา
ยึดครองเมืองจันทบุรีมีอำนาจเพียงปกครองทหารและคนในบังคับฝรั่งเศส
เท่านั้น แต่ฝรั่งเศสก็ได้พยายามก้าวก่ายอำนาจการปกครองของไทยอยู่เสมอ
ไทยต้องอะลุ่มอล่วยหวานอมขมกลืนอดทนที่สุด จนถึงเวลาที่พวกฝรั่งเศสถอน
กำลังทหารออกไป ไทยจึงรู้สึกสบายใจขึ้นมา

เพื่อนไทยที่รัก เรายังมีเรื่องราวที่ควรรับทราบอีกบางเรื่อง ในระหว่างที่
ฝรั่งเศสเข้ามายึดครองเมืองจันทบุรีอยู่นั้นเอง ได้มีบุคคลบางกลุ่มในเมือง
จันทบุรีได้เข้าไปขอสวามิภักดิ์เข้าไปอยู่ในบังคับฝรั่งเศส เพื่อพึ่งพาและหวังหา
ผลประโยชน์บางประการ อีกทั้งพยายามนำข่าวสารลับของฝ่ายไทยไปแจ้งให้
ฝรั่งเศสรู้อยู่เสมอ แต่เมื่อฝรั่งเศสถอนออกจากจันทบุรีไปแล้วบุคคลจำพวก
นี้ก็ได้อสัญพันธุ์ไปทันที รวมเวลาที่ฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรีไว้ ๑๑ ปี

ห้องฟ้าสดไสเหนือพื้นดินเมืองจันทบุรี

เวลาเช้าตรู่ ของวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๗ ห้องฟ้าเหนือเมือง
จันทบุรีสดไสทางทิศตะวันออกแสงเงินทองส่องสกา ลมหนาวปลายฤดูพัดพา
อ่อน ๆ เอื้ออำนวยให้พี่น้องชาวเมืองจันทบุรี ตื่นนอนกันแต่เช้าตรู่เป็นพิเศษ
เพราะมีข่าวคราวมาว่า กองทหารฝรั่งเศสจะถอนออกจากเมืองจันทบุรีเสร็จ
สิ้นลงในวันนี้ เพราะรัฐบาลไทยกับฝรั่งเศสได้ทำสัญญาตกลงกัน เมื่อวันที่ ๑๓
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๖ ว่าฝรั่งเศสจะต้องถอนทหารออกจากเมืองจันทบุรี
ไม่เกินวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๔๔๗ และในที่สุดผู้บังคับกองทหารฝรั่งเศสชื่อ
กอมมันดัง โนเดส์ คนสุดท้ายที่ยึดเมืองจันทบุรี ก็สั่งให้กัปตันเรือรบเดินเครื่อง-

จักรออกจากน่านน้ำเมืองจันทบุรีทันทีโดยมุ่งหัวเรือไปทางทิศตะวันออก เวลาบ่ายประมาณ ๑๖.๐๐ น. เรือก็เลี้ยวเข้าน่านน้ำจังหวัดตราด (เข้าไปทำอะไรใครอยากรู้ให้อ่านได้จากหนังสือจดหมายเหตุบันทึกของหลวงสาครคชเขตต์ ป. สาคกริกานนท์ เรื่องสมัย.....ปกครองเมืองตราด พ.ศ. ๒๔๔๗ ถึง พ.ศ. ๒๔๔๙)

หลังจากฝรั่งเศสถอนทหารออกจากเมืองจันทบุรีแล้ว รัฐบาลไทยได้ส่งย้ายกองทหารเรือที่บ้านเกาะจิกและกองทหารเรือที่อำเภอลុង กลับเข้าตั้งอยู่ในเมืองจันทบุรีตามเดิม เริ่มงานปรับปรุงบ้านเมือง ทำพิธีฉลองเมืองจันทบุรี และเรียกขวัญชาวเมืองกันต่อไป

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีสหเทพราช (เส็ง วิริยะศิริ) ตำแหน่งปลัดทูลฉลอง กระทรวงมหาดไทย ให้ออกไปจัดทำพิธีฉลองเมืองจันทบุรี ๓ วัน ๓ คืน โดยเริ่มเตรียมงานกันตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๗ เป็นต้นมาจนถึงวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๗ เริ่มงานฉลองเมือง ถึงวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๗ เสร็จงานพิธีฉลองเมือง

ดวงเมืองขึ้นโชคหนุนได้รับสถาปนาเป็นมณฑล

หลังจากทหารฝรั่งเศสถอนออกจากเมืองจันทบุรีไปได้ ๒ ปี และในต้นปี พ.ศ. ๒๔๔๙ จังหวัดจันทบุรี ได้รับการสถาปนาจัดตั้งเป็นมณฑลจันทบุรี โดยมีจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด อยู่ในปกครองต่อมาจนถึงต้นปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว จึงได้ยกเลิกมณฑลเทศาภิบาล และจัดการบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จังหวัดจันทบุรีจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงแห่งชาติ

จังหวัดจันทบุรี แบ่งการปกครองออกเป็น ๖ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ คือ อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอท่าใหม่ อำเภอลុង อำเภอมะขาม อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอโป่งน้ำร้อน กิ่งอำเภอสอยดาว กิ่งอำเภอแก่งหางแมว

น้ำตกเมืองจันทบุรี

น้ำตกเมืองจันทบุรี มีมากกว่า ๗ แห่ง แต่แห่งที่พอจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้เพียง ๓ แห่ง นอกนั้นยังไม่ได้เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพราะการคมนาคมยังไม่สะดวก และทั้ง ๓ แห่งที่เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว คือ

1. น้ำตกพลั่ว

เป็นน้ำตกที่สวยงามมากแห่งหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี อยู่ในเทือกเขาสะพาน หมู่ที่ ๑ ตำบลพลั่ว อำเภอแหลมสิงห์ อยู่ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันออก ตามเส้นทางถนนสุขุมวิท (จันทบุรี-ตราด) ๑๕ กม. แยกซ้ายเข้าตรงหลักกิโลเมตรที่ ๓๔๗ ตามถนนราดยางตลอดอีก ๒ กม. ก็จะถึงน้ำตกพลั่ว

น้ำตกพลั่วมีสายน้ำตกลงมาจากหน้าผา พุ่งลดหลั่นลงมา ๓ ชั้น ตลอดปีมีอ่างศิลาธรรมชาติรองรับเป็นชั้น ๆ น้ำตกจากชั้นบนลงมายังอ่างรองรับสายน้ำใสเย็นฉ่ำ ไหลพวยพุ่งจากลำธารบนภูเขาตกลงอ่างรองรับนั้นสูง ๒๐ เมตร ถ้าแหงนดูจากเบื้องล่างขึ้นไปจะเห็นน้ำกระทบแอ่งหิน แดกกระจายเป็นฟองฝอยลงมา ลงอ่างรองรับอ่างที่สองที่สามต่อไป ในอ่างชั้นล่างมีปลาใหญ่น้อยว่ายวนเวียนดูแล้วเพลิดเพลินใจยิ่งนัก น้ำล้นอ่างแล้วไหลลงเป็นลำธารลัดเลาะไปตามแก่งหิน ตะปุ่มตะป่ำ แอ่งเล็ก แอ่งน้อย ตามเชิงเขา สองฝั่งลำธารมีต้นไม้น้อยใหญ่ปกคลุมร่มครึ้ม เขียวช่อชุ่มชื้นแล้วสบายใจ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เคยเสด็จประพาสน้ำตกแห่งนี้หลายคราวและทรงโปรดปรานยิ่งนัก และเมื่อครั้งที่เสด็จประพาสเมืองจันทบุรี ได้เสด็จประพาสน้ำตกแห่งนี้ ปี พ.ศ. ๒๔๑๙ ได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นคำโคลงชมน้ำตกไว้ในหนังสือเรื่องเสด็จประพาสเมืองจันทบุรีไว้อย่างน่าทึ่งยิ่งนัก ทรงสรรหาถ้อยคำมาลงไว้ในคำโคลงนั้น เมื่ออ่านแล้วรู้สึกทราบบ้างจริงใจอย่างยิ่ง เมื่ออ่านแล้วหลับตาคิดจะเห็นภาพพจน์อันรื่นรมย์สุดซึ่งที่พระพรณนา จึงทำให้กระหายใคร่อยากจะไปเที่ยวชมเป็นอย่างยิ่ง

บทพระราชนิพนธ์ทรงว่าไว้ ดังนี้

น้ำพุต้นยอด	บรรพต
กระทบบเหลียมศิลาสด	ลุ่มพื่น
ขาวดั่งกษิรส	รินร่วง รอยแฮ
พร่วงพร่วงละอองขึ้น	เช่นน้ำสุคนธ์โปรย
เบื่องล่างอ่างรับน้ำ	เย็นใส
เจ็ดศอกคืบแต่ใน	ซึ่งซึ่ง
ลำธารชลาลัย	ไหลหลั่ง เหลิงแฮ
ลงสู่ครูเดียวกลิ้ง	เหตุล้าเหลือนนาว
ยามสายกายเราร้อน	สุริย์ฉาน
เพียงสถิตปากธาร	ที่ใกล้
กลับเย็นยิ่งสำราญ	ร่วมสุข เกษมแฮ
ธารก็ธารบได้	เทียบพลั่วเทียมถึง
ชลธารปานน้ำทิพย์	มาโปรย สรงฤา
เสียวแต่นามชวนไทย	ละห้อย
เรียกพลั่วไยยกโอย	ฉวยบิต เปือนนา
แม้ว่าบิตพรวน้อย	หนึ่งแล้วจำตาย

นับตั้งแต่ปีนั้นมาถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ก็จะเป็นเวลานานถึง ๑๑๔ ปีแล้ว บทพระราชนิพนธ์นี้ช่างเป็นอมตะเสียจริงแท้ ความงดงามของน้ำตกพลั่วเมื่อร้อยปีเศษเป็นอย่างไร ปัจจุบันก็ยังคงสภาพความสวยงามดังเดิมไว้เช่นนั้น

นับแต่นี้ต่อไป ก็จะมีเพิ่มความสวยงามร่มรื่น ความสะอาดสบาย ความปลอดภัย ความสะอาดแห่งสถานที่ ความน่าสัมผัสยิ่งๆ ขึ้น เพราะว่าบริเวณเชิงเขาน้ำตกนี้มีหน่วยงานราชการของ “อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว” ตั้งอยู่ดูแลและพร้อมที่จะให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังมีบ้านพักรับรองให้นักท่องเที่ยวพักค้างแรมได้อีกด้วย

2. น้ำตกกระทิง

ขอทำความเข้าใจก่อนว่า เมืองจันทบุรี มีสถานที่ท่องเที่ยวชื่อ “กระทิง”

อยู่ ๒ แห่ง คือ กระติงที่หนึ่ง “น้ำตกกระติง” ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอมะขาม กระติงที่สอง “อ่าวกระติง” เป็นหาดทรายชายทะเลที่สวยงาม ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอแหลมสิงห์ และต่อไปนี้จะนำท่นไปเที่ยวน้ำตกกระติงกัน

น้ำตกกระติง ตั้งอยู่ในเทือกเขาสอยดาวใต้ ในเขต “อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ” ตำบลพลวง อำเภอมะขาม อยู่ห่างจากตัวเมืองจันทบุรีไปทางทิศเหนือ ๓๐ กม. โดยแยกซ้ายมือจากถนนสุขุมวิท หลักกิโลเมตรที่ ๓๒๔ ตรงกับบริเวณหมู่บ้านเขาไร่ยา เข้าไปอีก ๒๔ กม. ตามถนนลาดยางตลอดชื่อ “ถนนบาราศนราดรุ” เมื่อมาถึงบริเวณทางแยกขวาเข้าน้ำตก จะเห็นน้ำตกกระติงปรากฏแก่สายตาอยู่เบื้องหน้าไกลลิบ ๆ ตลอดปีทุกฤดูกาล เป็นสายน้ำสีขาว ท่ามกลางหมู่ไม้นานาชนิดปกคลุมอยู่ชั่ววันรันดร์ เป็นทัศนียภาพที่เร้าใจให้ทุกคน เกิดความรู้สึกกระหายอยากจะได้เข้าไปชมความงามของน้ำตกแห่งนี้ เป็นที่สุด และเพียงระยะทางอีกประมาณ ๑.๕๐๐ กม. จะถึงลำธารที่มีน้ำใสสะอาด ไหลลัดเลาะวกไปเวียนมาตามแก่งหิน ผุดปลาใหญ่น้อยว่ายน้ำอยู่คลาคล่ำ “น้ำใสไหลกระเซ็นแลเห็นปลา ว่ายแหวกธาราอยู่ไหวไหว” ณ บริเวณแห่งนี้ เป็นเชิงชาน้ำตกกระติงและเป็นที่ตั้ง “สถานที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ”

น้ำตกกระติงนั้นงามแท้นั้นใด

น้ำตกกระติง มีชั้นน้ำตกรวมกันทั้งสิ้น ๑๓ ชั้น โดยชั้นต่าง ๆ นับตั้งแต่ชั้นที่ ๑๓ ถึงชั้นที่ ๑๑ เป็นชั้นน้ำตกค่อนข้างสูง ต่อไปชั้นที่ ๑๐ ไปถึงชั้นที่ ๗ เป็นชั้นที่มีน้ำตกค่อนข้างต่ำ ตั้งแต่ชั้นที่ ๖ ถึงชั้นที่ ๑ เป็นชั้นที่มีน้ำตกลงมาสูงมาก นอกจากนี้ น้ำตกแต่ละชั้นตกลงไปในอ่างกว้าง บางอ่างบางชั้นคนลงไปเล่นน้ำได้ร่วมร้อยคนทีเดียว การเดินขึ้นไปชมน้ำตกแห่งนี้ ต้องเดินเลียบริมแนวน้ำตก ซึ่งระหว่างที่เดินไปนั้นจะได้รับความเพลิดเพลินไปกับธรรมชาติของป่าดงดิบที่ยังสมบูรณ์อยู่รอบข้าง โดยจะมีไม้ดอกไม้ใบ ไม้ใหญ่ยืนต้นหรือไม้ละเมาะ อีกทั้งมวลหมู่ผีเสื้อหลายหลากสี ทั้งชนิดตัวใหญ่ตัวเล็ก ตัวน้อยบินว่อนฉวัดเฉวียนตอมดอกไม้ จากดอกนี้ ไปดอกนั้น ไปดอกโน้น อย่างร่าเริงและอิสระเสรี ในยามบ่ายจะได้ยินเสียงจ๊กจั่นและเรไรส่งเสียงร้องก้องระงมไพเราะอย่างมิขาดเสียง

สุดยอดความงามของน้ำตกกระทิงนั้น อยู่ระหว่างชั้นที่ ๔ กับชั้นที่ ๓ เพราะเป็นชั้นที่มีน้ำตกสองชั้นรวมกันแล้วตกลงมาจากหน้าผาสูงถึง ๘๐ ม. หากเป็นหน้าฝนน้ำจะตกลงมาอย่างรุนแรงและเต็มหน้าผากกว้าง เสียงดังระทึก น้ำสยองทีเดียว ทำให้ละอองไอบอบวลฟุ้งกระจายไปทั่วบริเวณ ยามมีแสงแดด สาดมากระทบบางครั้งบางเวลาจนทำให้เกิดสีประกายรุ้ง ม่วง คราม เงิน เขียว เหลือง แสด แดง ดูสวยงามยิ่งและสายน้ำตกสองชั้นนี้เอง ที่มองเห็น กันได้ไกล ตั้งแต่ก่อนแยกเข้ามาในอุทยานแห่งชาตินับเป็นการประกาศความ สวยเด่นงามของตัวเองอย่างท้าทาย

น้ำตกชั้นที่สอง แม้จะไม่สูงเท่าชั้นที่ ๓ และชั้นที่ ๔ ก็จะมีความงามไป อีกแบบหนึ่ง คือบนหน้าผาชั้นนี้ มีที่พักเป็นจุดเด่นชมวิว สามารถมองเห็น ทิวทัศน์อย่างถนัดชัดเจน ถัดลงไปอีกเล็กน้อยก็ถึงน้ำตกชั้นล่างสุด มีสภาพ ร่มรื่น เป็นที่พักกายพักใจได้อย่างดีเยี่ยม อย่างไรก็ตามเสียก็ควรหาโอกาสไปสัมผัส ไปชมเสียให้ได้ในชีวิตนี้

3. น้ำตกเขาสอยดาว

ชื่อน้ำตกแห่งนี้ เพียงแต่ได้ยินชื่อก็รู้ได้ว่ามีลักษณะดีเด่นอยู่ในตัว เพราะ คำว่า “สอยดาว” จะต้องมีความสูงอย่างยิ่งจึงจะขึ้นไปสอยดาวกัน น้ำตกเขาสอยดาวมีจำนวนชั้นน้ำตกมากที่สุดเท่าที่ค้นพบในจังหวัดจันทบุรี

น้ำตกเขาสอยดาว อยู่ในเทือกเขาสอยดาวเหนือ “ในเขตอนุรักษ์พันธุ์ สัตว์ป่าเขาสอยดาว” ตำบลทรายขาว กิ่งอำเภอสอยดาว ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี ไปตามถนนสายจันทบุรี-สระแก้ว ๗๐ กม. แยกเข้าทางซ้ายมือระหว่างหลัก กม. ที่ ๖๒-๖๓ ลีกเข้าไปอีก ๓ กม. ถึงที่ “ทำการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์เขาสอย- ดาว” นับเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเดินทางขึ้นไปชมธรรมชาติและน้ำตกเขาสอยดาว อันแสนจะสวยสดงดงามต่อไป

น้ำตกแห่งนี้ ช่อนตัวอยู่ในขุนเขามาแสนนาน เป็นเขาสูงเงื้อมเสียดเมฆ และอยู่ในท่ามกลางป่าใหญ่ดงดิบ มีอาณาเขตกว้างขวาง เปรียบพร้อมไปด้วย

ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้มานานาพันธุ์ และสัตว์ป่าใหญ่น้อยมากมาย เราเริ่มออกจากที่ทำการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว ด้วยการเดินเท้ามุ่งหน้าเข้าไปอีก ๒ กม. ก็จะถึงลำธารเชิงน้ำตกพอดี สองข้างทางจะรกชัฏมีดกคลุมปกคลุมไปด้วยต้นไม้ใหญ่ ต้นสูงแห่งมองยอดคอดั่งป่า ริมทางเดินเต็มไปด้วยดอกไม้ป่านานาพันธุ์ทั้งต้นใหญ่ต้นเล็กต้นน้อยงามสะพรั่ง ส่งกลิ่นหอมชื่นใจตลอดทาง เริ่มต้นการขึ้นชันน้ำตก บางตอนต้องปีนป่ายไปตามโขดหินและผาหิน บางตอนต้องแหวกกิ่งไม้และละเมาะไม้ บางตอนต้องเกาะยึดเหนี่ยวกิ่งไม้และเถาวัลย์ บางตอนต้องยืนพิงต้นไม้ใหญ่เพื่อพักเอาแรงไว้ เตรียมพลังที่จะปีนป่ายให้สูงขึ้นไปอีก จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง นับว่าเป็นการเดินทางไปชมน้ำตกซึ่งแต่ละชั้นจะมีความงดงามไม่เหมือนกัน ซึ่งก็จะได้ทั้งการออกกำลังกาย สนุกสนาน ตื่นเต้น ผจญภัย และได้สัมผัสกับธรรมชาติที่งดงามอย่างแท้จริง

น้ำตกแห่งนี้มีชั้นน้ำตกรวมทั้งสิ้น ๑๖ ชั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จัก และได้สัมผัสแค่เพียงชั้นที่ ๙ และชั้นที่ ๑๐ เท่านั้น เพราะถ้าจะปีนป่ายให้ถึงชั้นสูงสุดนั้นคงจะทำได้ยาก เนื่องจากต้องใช้ความมานะพยายาม บึกบึนอดทนในการเดินป่า และต้องพักค้างบนน้ำตกชั้นใดชั้นหนึ่งสัก ๑ คืน น้ำตกชั้นที่ ๙ จัดว่ามีความสวยงามที่สุด เพราะมีน้ำตกลงมาจากหน้าผาเต็มหน้าผาแผ่นใหญ่มหึมา และทั้งตัวลงมายังอ่างน้ำใหญ่อยู่เบื้องล่างที่มีชื่อว่า “วังพญา-วัวดำ” ดังเสียงระทึกใจ

นักท่องเที่ยวก็ตื่นักสำรวจตามหน้าที่ก็ดี และผู้มีรสนิยมชอบสัมผัสหรืออยู่ในท่ามกลางป่าดงดิบรกชัฏ ซึ่งแสนจะสงบเงียบ วังเวง ได้ยินแต่เสียงสัตว์ป่าส่งเสียง และนกกลางคืนส่งเสียงเรียกพวกพ้องในยามดึก ฟังเสียงน้ำค้างหยดตามใบไม้เมื่อยามใกล้รุ่งอรุณ เราสามารถไปตั้งแคมป์พักค้างนอนในบริเวณน้ำตกได้ โดยเข้าไปติดต่อเจ้าหน้าที่ของ “สำนักงานเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว” เสียก่อนก็ได้ หรือจะติดต่อขออนุญาตล่วงหน้าได้ที่ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพฯ

4. น้ำตกตรอกนอง

น้ำตกแห่งนี้ ตั้งอยู่ในเทือกเขาสระบาปด้านตะวันออก บ้านตรอกนอง ตำบลตรอกนอง อำเภอขลุง ได้ทำการสำรวจพบมานานแล้ว มีจำนวนถึง ๙ ชั้น แต่ยังไม่สามารถเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นทางการได้ เนื่องจากมีปัญหามากมาย ประการแต่ก็คิดว่าในอนาคตอันใกล้นี้ อาจจะได้รับการพิจารณาดำเนินการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ตามความต้องการเสียที

5. น้ำตกอื่น ๆ ในเมืองจันทบุรี

เป็นน้ำตกไม่ค่อยจะสวยงามและมีขนาดเล็กน้ำตกชั้นต่ำ ๆ คือ น้ำตกสระบาปอยู่ที่ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี, น้ำตกอ่างหงส์ อยู่ที่ตำบลพลี อำเภอแหลมสิงห์, น้ำตกมาบไฟ อยู่ที่ตำบลมาบไฟ อำเภอขลุง จึงกล่าวไว้เพื่อทราบกันเท่านั้น

ชายทะเลเมืองจันท

เมืองจันทบุรี มีชายทะเลยาวเหยียด ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าใหม่ อำเภอเมืองจันทบุรี อำเภอแหลมสิงห์ อำเภอขลุง เป็นระยะความยาวของชายฝั่งประมาณ ๑๐๐ กม.เศษทีเดียว ตามชายฝั่งทะเลที่กล่าวมานี้ ยังมีหาดทรายที่น้ำขมอยู่หลายหาด ถัดหาดทรายออกไปในทะเลมองเป็นวิเวก ได้วิเวกนั้นแหละอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำซึ่งเป็นทรัพยากรล้ำค่ามากมายหลายชนิด และพื้นที่เลยชายฝั่งขึ้นไปบนบกบางแห่งจะพบกับการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งซึ่งทำรายได้อย่างมหาศาลให้แก่จังหวัดจันทบุรี เรามีหาดทรายชายทะเลงดงามหลาย จะได้นำมากล่าวให้ทราบโดยสังเขปต่อไป

เป็นที่น่าเสียดายยิ่งในการสร้างเอกลักษณ์ของจังหวัดได้ละเลยมิได้กล่าวถึงหาดทรายชายทะเลไว้ด้วยน่าจะกล่าวให้ครบ “น้ำตกลือเลื่อง เมืองผลไม้ พริกไทยพันธุ์ดี อัญมณีมากเหลือ เสื่อจันทบูร (พร้อมมูลสัตว์ น้ำ หรือพร้อมมูลหาดทราย ฯลฯ)”

1. ชายหาดคู้งวิมาน

เป็นหาดทรายชายทะเล ที่สวยงามแห่งหนึ่ง มีทรายสะอาด ทั่วไปโค้งเรียบ ริมฝั่งยาวเหยียดน่าชม ตั้งอยู่ที่ ตำบลสนามไชย อำเภอท่าใหม่ มีทางแยกเข้าไปทางขวามือตามถนนสุขุมวิท ระหว่าง กม. ๓๐๑-๓๐๒ ก่อนถึงตัวอำเภอเมืองจันทร์ ๒๘ กม. และต้องแยกอีกเข้าไปอีก ๒๗ กม. ตามถนนลาดยาง และลูกรังบดอัดบางตอนสองข้างทางจะผ่านสวนผลไม้มีนานาชนิด เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด ลางสาด สละ ระกำ และปาล์มธรรมชาติ ทุ่งนา ภูเขา สวนยาง-พารา สวนพริกไทย หมู่บ้านชาวชนบทที่อยู่กันเป็นกลุ่ม และกระจัดกระจาย สลับกันไปอย่างสงบสุข

หาดทรายคู้งวิมานเป็นหาดทรายสีทอง ยาวเหยียดสุดสายตา บ้างมีโขดหินผุดโผล่ขึ้นมาเป็นแห่ง ๆ ช่วยเสริมแต่งให้งดงามยามคลื่นซัดสาด แตกกระจายด้วยแรงลมกระเซ็นเป็นฝอยฟองขาวตัดกับสีท้องฟ้าและน้ำทะเลตั้งนานแสนนานมาแล้ว มองออกไปเห็นเรือชาวประมงลำเล็กใหญ่อยู่ใกล้และไกลลิบ บนท้องฟ้าก็มองเห็นฝูงนกทะเลบินวนเวียนฉวัดเฉวียนเล่นลมชมแล้วชื่นใจ การท่องเที่ยวชมความงามธรรมชาตินั้น เป็นการลงทุนน้อยแต่ได้คุณค่า แก่ชีวิตมากมายมหาศาล

2. หาดแหลมเสด็จ หาดเจ้าหลาว หาดคู้งกระเบน

หาดแหลมเสด็จเป็นหาดทรายสีขาว ยาวเหยียดไกลสุดสายตาขนานไปกับพื้นน้ำและขอบฟ้าสีคราม ยาวต่อเนื่องมาจากหาดคู้งวิมาน ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลคลองขุด อำเภอท่าใหม่ แยกจากถนนสุขุมวิทเส้นทางเดียวกันกับไปคู้งวิมาน แต่แยกไปประมาณ ๑๖ กม. จะพบป้าย “ไปแหลมเสด็จ ๑๑ กม.” ก็มุ่งตรงไปได้ประมาณ ๓ กม. เส้นทางจะวกวนขึ้นไปบนเขา พอมองลงไปจะเห็นแผ่นดินเป็นป่าไม้สูง ๆ เป็นแหลมยื่นออกไปในทะเล ซึ่งเรียกกันว่า “แหลมเสด็จ” เป็นสิ่งแบ่งชายหาดแห่งนั้นออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งด้านซ้ายมือเป็นชายทะเล “หาดแหลมเสด็จ” ส่วนทางด้านขวามือเป็นคู้งน้ำเว้งกว้างใหญ่ เวลาลมแรงจะเป็นหาดทรายสลับหิน ซึ่งเราเรียกกันว่า “คู้งกระเบน”

หาดเจ้าหลาว เป็นหาดทรายที่ยาวต่อเนื่องจากหาดแหลมเสด็จสุดสายตา สองหาดนี้รวมกันได้ประมาณสิบกว่ากิโลเมตร หาดทางด้านแหลมเสด็จจะชันเล็กน้อยแต่จะค่อย ๆ ลาดออกไปในทะเลไกลเป็นร้อย ๆ เมตรต่อเนื่องมาทางด้านหาดเจ้าหลาว หาดเจ้าหลาวกับหาดแหลมเสด็จ เหมาะกับการเป็นที่สถานที่พักผ่อนหย่อนใจอย่างแท้จริง เนื่องจากมีความสงบเงียบ ตั้งแต่นั้นนอนและเล่นแคมป์ไฟในเวลากลางคืน อีกทั้งเหนือชายหาดขึ้นไปมีลานหญ้าแห้งพักผ่อนตากลมทะเลยามเย็นค่า

3. อ่าวยาง

อ่าวยาง เป็นอ่าวที่ติดต่อมาจากอ่าวกระทิง เนื่องบริเวณนั้นมีต้นไม้ยางสูงใหญ่ใบหนาขึ้นอยู่มากมายอยู่ริมหาด เป็นร่มเงาอันร่มรื่นเย็นสบายโดยทั่วไป จึงได้เรียกกันว่า “อ่าวยาง”

การเดินทางไปอ่าวยาง ใช้เส้นทางเดียวกับการเดินทางไปอ่าวกระทิง โดยนั่งเรือจากท่าเรือหาดแหลมสิงห์ ไปถึงท่าเรือเขาแหลมสิงห์ ขึ้นเดินตามถนนลูกรังไปทางขวามือ เลียบชายฝั่งและเชิงเขาไปประมาณ ๒ กม. ก็ถึงอ่าวยางอย่างสบายใจ เพราะธรรมชาติสองข้างทางมีความแตกต่างกันอยู่มาก กล่าวคือด้านข้างขวามือเป็นป่าชายเลนมีต้นโกงกาง ลำแพน ลำพู ตะบูน ไม้กวาดทะเล งอขึ้นอยู่ทั่วไปเพราะมีน้ำทะเลขึ้นมามากถึงเกือบทุกวัน ส่วนริมทางด้านซ้ายมือเป็นป่าไม้เชิงเขาขึ้นเบียดเสียดสูงต่ำสลับกันไป ลึกเข้าไปเล็กน้อยก็จะเป็นป่าไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่เช่น ไม้ยาง ไม้ตะเคียน ไม้เคี่ยม ไม้มะค่า ไม้ประดู่ ฯลฯ ปะปนกัน นอกจากนี้ยังมีสัตว์ป่าขนาดเล็กอยู่อาศัย เช่น นกต่าง ๆ กระเจี๊ยบ เม่น ชะมด กระรอก ลิง เป็นต้น เพราะมีคนพบเห็นกันอยู่บ่อย ๆ

อ่าวยางมีหาดทรายสีทอง น้ำใสสีคราม พื้นทรายสะอาดตา ลมเย็นพัดมารู้สึกชื่นใจ มีโขดหินสีเทาใหญ่โขดเล็ก โผล่ขึ้นเหนือพื้นทรายพื้นน้ำบางแห่ง ถัดจากหาดทรายขึ้นไป จะมีต้นลำเจียกงอกเป็นกอ ๆ ทั้งต้นตรงสูงขรุขระ ทั้งเอนเอียงโดยธรรมชาติไปตามพื้นทราย แม้ใบห้อยระย้าเป็นร่มเงา บางต้นจะ

ออกดอกส่งกลิ่นหอมอบอวลทั่วบริเวณในดงลำเจียกนี้เอง ก็ยังมีลำธารเล็ก น้ำใสไหลเย็นมองเห็นพื้นทราย รสจิตสนิท ไหลลัดเลาะมาจากเชิงเขา ผ่าน เกาะแก่ง แอ่งหิน คดเคี้ยวลงหายลงทะเลไป เอ๊ะ! มองออกไปในทะเลหน้าอ่าว ยาง ก็จะมีเกาะเล็ก ๆ อยู่กลางทะเล เขาเรียกขานกันมานานว่า “เกาะ-นมสาว” สงสัยว่าจะเป็นสาวแรกรุ่นเพราะยอดเขาแหลมจริง ๆ

เกาะนมสาว เป็นเกาะเล็กอยู่กลางทะเล มีรูปทรงกะทัดรัด ยอดแหลม จากเชิงเขาขึ้นไป ทรงกลมรอบตัว มีหาดทรายรอบเกาะงดงาม ได้นำรอบเกาะ มีหมู่หินปะการัง ดอกไม้ทะเล มีปลาทะเลนานาชนิด หลายหลากสี ผู้ที่มีรสนิยม กีฬาตกปลาและชอบความสงบเงียบ ๆ จะมีความเหมาะสมแก่ผู้นั้นยิ่งนัก

อ่าวยางและอ่าวกระทิง ยังมีเส้นทางไปโดยรถยนต์ได้อีกทางหนึ่ง เพราะ มีถนนลาดยางสายท่าใหม่-บางกะไชย ระยะทาง ๑๐ กม. เลี้ยวซ้ายไปอีก ๓ กม. ก็ถึงอ่าวยาง อ่าวกระทิง ได้โดยสะดวกสบายพอควรทีเดียว

4. อ่าวกระทิง

เป็นชายหาดที่อยู่ในอ่าว มีลักษณะเป็นรูปโค้งแบบพระจันทร์ครึ่งซีก โอบล้อมของสวนมะพร้าว และป่าไม้เชิงเขานานาพันธุ์ของเขาแหลมสิงห์ด้าน อ่าวไทยฝั่งตะวันออกเฉียงใต้

เราจะไปท่องเที่ยวอ่าวกระทิงกันได้อย่างไร

ลงเรือที่ทำเทียบเรือหาดทรายแหลมสิงห์ ข้ามปากน้ำจันทบุรี ไปขึ้นจาก เรือที่ทำเรือเขาแหลมสิงห์ เดินเท้าไปที่ช่องเขาขาดถึงสันเขา เลี้ยวไปทางซ้ายมือ เดินขึ้นไปเล็กน้อยก็ถึงที่ตั้ง “ประการเขาแหลมสิงห์” ที่คอยให้สัญญาณ แก่ชาวเรือในทะเลยามค่ำคืน เมื่อเข้าไปยืนอยู่หน้าประการ มองลงไปเบื้อง ล่างตามหน้าผาใกล้จะถึงน้ำทะเลจะพบก้อนหินมหึมาโผล่ขึ้นมาพ้นน้ำทะเล พิจารณาดูแล้วมีรูปร่างคล้ายสิงห์หมอบนิ่ง หันหัวออกไปทางทะเล ดูกับจะ ทำหน้าที่คอยเป็นยามอารักขาปกป้องคุ้มครอง ระมัดระวังภัยแก่ทุกสิ่งทุกอย่าง ที่อยู่เบื้องหลังทั้งหมดสิ้น จึงได้รับการขนานนามว่า “แหลมสิงห์” มาจนทุกวันนี้

จากคำบอกเล่าของบรรพบุรุษชาวแหลมสิงห์ว่า เดิมทีเดียวก่อนหินรูปสิงห์หมอบตัวนั้น มีรูปร่างค่อนข้างจะครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ในช่วงระยะเวลาฝรั่งเศสเข้ามายึดเมืองจันทบุรีเป็นประกัน เป็นเครื่องต่อรองการเจรจาปักปันเขตแดนลุ่มแม่น้ำโขง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๒ เรือรบฝรั่งเศสมาจอดทอดสมอลอยลำอยู่ที่ปากน้ำแหลมสิงห์ ในยามค่ำคืนได้ส่งไฟฉายสำรวจสภาพทั่วไปและไปตรงกับก้อนหินสิงห์หมอบตรงหัวสิงห์จะเกิดแสงสะท้อนออกมาจากก้อนแวววาวขึ้น ดูล้ำลายตาสัตว์ใหญ่ในป่าต้องแสงไฟฉายในเวลากลางคืนเนื่องจากถูกกระแสนคลื่นซัดเข้าทำกระทบบอยู่ตลอดเวลา ผู้บังคับการเรือรบคงจะรำคาญสายตาจึงสั่งให้ทหารใช้ปืนประจำเรือยิงถูกหัวสิงห์หมอบตัวนั้นหักหายไป คงเหลือเท่าที่เราท่านได้มองเห็นกันทุกวันนี้ ขอบวกเข้าเรื่องอ่าวกระทิงต่อไป

อ่าวกระทิง เป็นอ่าวที่มีหาดทรายสีขาวแก่ ในอ่าวน้ำใสเขียวคราม-ดูสะอาด ด้านหลังมีหน้าผาสูงเป็นแนวหินและพุ่มไม้เขียวสะพรั่ง ของภูเขาแหลมสิงห์เป็นฉากหลังงดงาม นักท่องเที่ยวผู้ซึ่งต้องการความสงบเงียบปราศจากเสียงรบกวน นอกจากสายลมและเสียงคลื่น “สายลมผสมเสียงคลื่นอยู่ดีก็อยู่ดีเสียงคลื่นไม่สร้างชา” เหมาะแก่การที่จะมาตั้งเต็นท์นอนพักเอาแรงเป็นอย่างดีเยี่ยม และเมื่อใกล้ฟ้าสางก็จะได้กลิ่นดอกไม้ป่าหอมตลบอบอวลตามบริเวณนี้ทั่วไป แต่ถ้าไปพักปลายฤดูหนาวจะมีกลิ่นดอกกรสสุคนธ์บ้านขาวสะพรั่งชูช่อส่งกลิ่นหอมไปไกล ๆ อีกต่างหาก

5. หาดแหลมสิงห์

เป็นชายแดนสถานที่ท่องเที่ยวดั้งเดิมของจังหวัดจันทบุรี มายาวนานพอควร หาดแหลมสิงห์ตั้งอยู่ในท้องที่ ตำบลปากน้ำ อำเภอแหลมสิงห์ ห่างจากตัวเมืองจันทบุรี ๓๐ กม. ไปตามถนนสุขุมวิทระหว่าง จันทบุรี-ตราด แยกขวามือตรงหลัก กม. ๓๐๒ ลีกเข้าไปอีก ๑๖ กม. ถนนลาดยางตลอดสายถึงหาดแหลมสิงห์พอดี ชมวิวได้เลย